

ANTONI PIWOWARCZYK

„CZERWONA KSIĘGA MYSŁOWIC”. WYBÓR TEKSTÓW ŹRÓDŁOWYCH DO DZIEJÓW PARAFII MYSŁOWICKIEJ

WPROWADZENIE

Nazwę „Czerwona Księga” spotykamy po raz pierwszy w końcu XVIII w. w tekstach tej księgi, użytą przez pisarza miejskiego myślowickiego — Sarganka. Do powstania tej nazwy przyczynił się z pewnością kolor skóry, w którą oprawiona została księga. Jeszcze dziś mimo upływu blisko 400 lat wyraźnie widać ten kolor. Księga ma format 16,5 x 21 cm i liczy 368 kart zapisanych po obu stronach. Papier czerpany z odbitymi wzorami sit papierniczych jest dobrze zachowany. Litery pisane niegdyś czarnym inkaustem dziś są brązowe, a papier pożółkły. Pismo jest wyraźne z wyjątkiem kilku kart pisanych bardzo niewyraźnym charakterem. Często do niej zaglądano, o czym świadczą powoływania się na poprzednie zapisy.

Zawartość księgi jest skarbnicą języka polskiego (tylko 3 teksty łacińskie i kilka stron niemieckich), wiadomości dla historyka prawa, jak i dla badacza stosunków społecznych. Stwierdzić należy, że księga wyszła z rąk introligatora krakowskiego, podobnie zresztą jak i papier jest produktem krakowskim (brak znaków wodnych nie pozwala zidentyfikować papiernika). O bliskich kontaktach z Krakowem może świadczyć wzmianka z roku 1372, że wójtem dziedzicznym Myślowic jest Hanko, właściciel jatki w Krakowie. Tych kontaktów z pewnością było wiele.

Notatki sporządzone w Czerwonej Księdze w latach 1590-1762 można z grubsza podzielić na 2 grupy: Pierwsza to odpisy dokumentów wydane przez osoby fizyczne, które oryginały zatrzymywały u siebie. Te zapisy sygnowane są kółkiem z literami LS (*loco sigillum*) oraz protokoły wpisywane bezpośrednio do księgi z dopiskiem, że „tak ma być a nie inaczej pieczęcią naszą miejską stwierdzamy” i sygnowane w kole literami LS. Druga grupa to protokoły z posiedzeń rady miejskiej mające swą formułę prawną wymieniającą oprócz daty, burmistrza i rajców.

Do tej grupy zaliczyć należy: przyjęcie do praw miejskich (w latach 1590-1644 przyjęto 127 osób), protokoły kupna — sprzedaży majątków, placów, domów, zapisy testamentowe, rozstrzyganie sporów o własność, długi pieniężne i obrażę czci. Wreszcie różne zapiski dotyczące ważniejszych wydarzeń w mieście — pożary, epidemie.

Kim byli pisarze miejscy, wymienieni w Księdze?

W latach 1590-1762 było ich 26. To ludzie wykształceni i biegli w pisaniu. Stosowane formuły są zwięzłe i wskazują na ich wykształcenie. Na pewno nie kończyli edukacji na myślowickiej szkole parafialnej. Jest rzeczą pewną, że kształcili się w Krakowie w rzemiośle prawnym. Rzeczą potwierdzającą tę hipotezę jest pismo, ukształtowane i czytelne. Musiał więc każdy z nich przed objęciem tego stanowiska wiele pisać.

O ich miejscowym pochodzeniu świadczą ich nazwiska, które często występują w notatkach „Czerwonej Księgi”. Drugim dowodem jest znajomość terenu miasta, granice gruntów, położenie domów, punkty orientacyjne — Zabolina (tereny położone za rzeczką Boliną), Bolina, Święty Krzyż, Struga, Przemsza, Skotnica, jak i położenie sąsiednich miejscowości — wymieniają jednym tchem, bez objaśnień, to znaczy, że są im znane. Nie stosują objaśnień.

Jaką rolę spełniał „notarius juratus”, którą to funkcję znajdujemy pod tymi zapiskami? W XVI wieku tytuł ten oznaczał kierownika kancelarii. Nie mógł więc tej funkcji sprawować ktoś nie znający prawa pisanego, jak też prawa zwyczajowego, a ponieważ te ostatnie równie często stosowano musiał to być „ktoś z terenu”. Ostatnim potwierdzeniem niech będzie fakt stosowania dawnych nazw pochodzących od pierwszych właścicieli gruntów i tak np. statek sierszoniowski, ziołowski, mroczkowski itp.

Ranga pisarza była w mieście bardzo wysoka. Był chyba jedynym człowiekiem wykształconym w radzie miejskiej. Potwierdzają to krzyżyki przy nazwiskach świadków czy zainteresowanych i notatka „manu propria” przy nazwisku pisarza.

Kiedy powstała kancelaria w Mysłowicach?

Jest rzeczą pewną, że wtedy kiedy ukształtowało się miasto, gdy zaistniała potrzeba wystawiania dokumentów i notowania ustanawianych praw czy też ważnych postanowień.

Kiedy to nastąpiło? Wydaje się, że w końcu wieku XIV. Przesłankami pomagającymi w przyjęciu tej hipotezy są: dokument z 1360 r. mówiący o sprzedaży miasta, (cum oppido Mysłowicze), istnienie wójta dziedzicznego w roku 1372 oraz w r. 1397 potwierdzenie, że w Mysłowicach istnieje murowany kościół i szkoła. Dokument z 1360 r. mówi także o mieście na prawie niemieckim. Było to więc miasto już ukształtowane i potrzebowało pisarzy miejskich.

Tu rodzi się drugie pytanie: kiedy powstały księgi miejskie? Otóż w roku 1590 w omawianej przez nas „Czerwonej Księdze” znajdują się 3 notatki:

Na stronie 5 czytamy „...ponieważ księgi pierwsze nasze miejskie przez ogień są zgorzały tedy to znowu”... i na następnej (5v) „...Acz pierwszy miał zapisany a odevzdany Jan Łabęcki statek... w Księgi które ogień zgorzały”... i trzecia notatka: „...Tak jako w księgach pierwszych, które przez ogień są spalone”... (str. 57).

Mamy wiadomość, że istniały wcześniejsze księgi. Istniała więc kancelaria i instytucja notariusza.

Pożar, o którym mowa, strawił Mysłowice w 1587 r. Księgi, które przez „ogień zgorzały”, zawierały zapisy miejskie dużo wcześniejsze.

Zachowały się do dzisiaj 3 księgi miejskie z terenu Śląska, w których znajdujemy zapisy z XV wieku. Są to: księga cieszyńska (od roku 1441), pszczyńska (od r. 1466) oraz księga Woźnik (od roku 1483 z zapiskami w języku czeskim, a od roku 1521 w języku polskim). Być może, że początkowo w wieku XV spisywano dokumenty „luzem”, a gdy ich ilość rosła, zakładano księgi, aby dokumenty rejestrować i móc do nich wracać w wypadku sporów lub wątpliwości.

Można więc przyjąć, że myślowickie księgi miejskie podobnie jak 3 wyżej wymienione powstały w XV wieku.

Na potrzebę powstania takiej księgi wskazuje rozległość terytorialna, na której działała jurysdykcja miasta Mysłowic. Notatki mówią o następujących miejscowościach oprócz miasta Mysłowice: Bogucice, Rozdzień, Załęże, Pogoń, Porąbka, Klimontów, Niwka, Brzęczkowice, Brzezinka, a więc teren olbrzymi. Spraw więc było niemało.

Zachowana księga jest więc kontynuacją poprzedniej „Księgi myślowickiej” z XV wieku.

*

Przedstawione fragmenty „Czerwonej Księgi Mysłowic” to wszystkie teksty dotyczące parafii myślowickiej w XVII i XVIII wieku. Zapisy te dotyczą testamentów, protokołów kupna, sprzedaży, uwolnienia z poddaństwa oraz wiadomości o plebanach parafii myślowickiej.

Najważniejszym z przedstawionych protokołów jest tekst z r. 1600 mówiący o kupnie terenu pod budowę szpitala. Równocześnie zawiera on uposażenie szpitala oraz ustawa zarządającego. Szpital ten jest jednym z najstarszych szpitali „dla ubogich” na Śląsku.

Z testamentów wyróżnić należy tekst z r. 1601, z którego dowiadujemy się, iż kościół myślowicki posiadał dzwony.

W roku 1606 pisarz miejski notuje ugodę między plebanem księdzem Janem Goleniowskim a wójtem myśłowskim Piotrem Wysockim, gdyż „przemówili słowa nieuczciwe”. Uгода ta obwarowana została wysokimi grzywnami, jeśliby która ze stron wróciła do przedmiotu sporu. O co powstał spór? Za co padły ciężkie słowa? Niestety nie wiemy tego. Możemy jedynie snuć domysły.

Z osobą plebana Jana Goleniowskiego związany jest spór o dziesięcinę snopową z Janem Boguckim, kuźnikiem rozdzieńskim w roku 1622.

Plebania myśłowska była ośrodkiem znaczącym w okolicy, podobnie jak i Rada Miejska Myśłowic. Dowodem tego jest dokument z r. 1623 spisany na tejże plebanii. Podobną rolę spełniała osoba księdza Jana Goleniowskiego, na co niewątpliwie wpływ miał wygrany spór z r. 1622.

Ze spraw gospodarczych należy wymienić oddanie sum pieniężnych kościołowi myśłowickiemu, na co pokwitowanie zamieszcza Czerwona Księga.

Dwa dokumenty zwolnienia z poddaństwa notuje „notarius inratus”. Oba dokumenty związane są z osobami plebanów myśłowickich.

Wreszcie ostatnim bardzo ciekawym dokumentem są testamenty Jana Janwisza i jego żony Barbary. Rozszerzający się kult świętego Jana Nepomucena znalazł wyraz w tych testamentach. Staraniem tych małżonków i ich spadkobierców powstał posąg tego świętego na wysokim słupie. Ulokowano go w rynku myśłowickim. Godnym uwagi zapisem jest wiadomość z r. 1761 zapisana przez Jakuba Kuczowicza o kopii „fundi ecclesiae paracholis” przekazanej dziekanowi bytomskiemu i siewierskiemu.

Jest to świadectwo, że staraniem ojców miasta sporządzono po pożarze miasta w 1590 r. kopię aktu fundacyjnego kościoła myśłowickiego.

Powstaje pytanie: Co się stało z tą kopią?

Może dalsze poszukiwania doprowadzą do odnalezienia tego dokumentu.

Czerwona Księga Myśłowic do roku 1979 przechowywana była w Urzędzie Miejskim w Myśłowicach. Obecnie znajduje się w Wojewódzkim Archiwum P. w Katowicach — „Akta dla miasta Myśłowic” nr 1.

SPIS ŹRÓDEŁ

Lp.	Treść źródła	Data
1	2	3
1.	Protokół kupna placu pod budowę szpitala „dla ubóstwa”, zatwierdzający jego uposażenie, opiekę i organizację. Protokół wymienia kupującego Jakuba Marciszewskiego, plebana myśłowskiego oraz sprzedającego Jana Łabęckiego.	28 listopad 1600 r.
2.	Testament księdza plebana myśłowskiego Jakuba Marciszewskiego, przekazujący cały dobytek bratu Stanisławowi. Z testamentu dowiadujemy się, iż kościół myśłowski posiadał dzwony.	3 listopad 1601 r.
3.	Ugoda zawarta między wójtem myśłowskim Janem Wysockim i księdzem Janem Goleniowskim, plebanem myśłowskim. Zgodę oparto o wysokie grzywny w razie wszczęcia kłótni na nowo.	2 marzec 1606 r.
4.	Akt kupna majątku Adama Porębskiego, dokonanego przez księdza Jana Goleniowskiego, plebana myśłowskiego. Majątek obejmuje dobra wsi Bór i Porąbka. Równocześnie ksiądz Goleniowski zapisuje swój cały majątek bratu Kasprowi lub jego potomkom.	10 marzec 1616 r.
5.	Powtórzenie aktu poprzedniego kupna sprzedaży spowodowane oddaniem także tych ról, które sobie zostawił Adam Porębski w poprzednim dokumencie. Obecnie je oddaje księdzu Goleniowskiemu.	1 wrzesień 1616 r.
6.	Wniesienie do akt miejskich przez księdza plebana myśłowskiego Jana Goleniowskiego dekretu o konieczności oddawania dziesięciny snopowej przez kuźnika rozdzieńskiego Jana i wszystkich następnych właścicieli kuźnicy rozdzieńskiej.	25 styczeń 1622 r.
7.	Ugoda sporządzona na plebanii myśłowskiej (w obecności księdza Jana Goleniowskiego plebana i altaristy T. Wydrzycha) między księdzem Mikołajem Korzeniowskim plebanem dzieckowickim i jego szwagrem Grzegorzem Kalką w sprawie podziału majątku po siostrze księdza a żonie G. Kalki.	22 marzec 1623 r.

1	2	3
8.	Wpisanie dwu kwitów księdza Tomasza Wydrzycha: 1) od pana Krzysztofa Gosławskiego z Bebelna 2) od księdza Jana Goleniowskiego plebana myśłowskiego w sprawie spłaty długu Wydrzychowego.	15 kwiecień 1625 r.
9.	Ksiądz Mikołaj Korzeniowicz pleban dzieckowski sprzedaje majątek odziedziczony po ojcu Tomaszu księdzu Janowi Goleniowskiemu plebanowi myśłowskiemu. Ten ostatni oddaje kupiony majątek kowalowi Mateuszowi Masze.	15 kwiecień 1625 r.
10.	Synowie Mateusza Żurka: ksiądz Andrzej Idzi Żurkowicz i jego brat Stanisław dokonują sprzedaży majątku po rodzicach Marcinowi Gęballe.	5 listopad 1625 r.
11.	Szymon Jarlik z Niwki przedkłada list uwalniający go z poddaństwa od Jana Krzysztofa Gosławskiego. K. Gosławski daruje go księdzu Janowi Goleniowskiemu, który go także wolnym czyni z poddaństwa.	28 marzec 1628 r.
12.	Urzędnik myśłowski Mikołaj Leszczyński oddaje na rzecz szpitala swój dom wybudowany na gruncie szpitalnym, zastrzegając sobie tylko dożywotnie w nim mieszkanie. Za świadków bierze panów szpitalnych G. Janika i W. Kudere w obecności księdza Jana Goleniowskiego.	13 lipiec 1633 r.
13.	Testament Zofii Dziubkowej (alias Cichej), w którym część swojego majątku ruchomego przekazuje do Bractwa Świętej Anny i szpitala myśłowskiego.	3 kwiecień 1652 r.
14.	Pokwitowanie Rady Miejskiej odebranej dziesięciny w imieniu księdza Michała Gosławskiego dokonane w obecności świadków, gdyż ksiądz M. Gosławski był chory.	27 październik 1652 r.
15.	Ksiądz Jędrzej Nitosiewicz, komendarz kościoła myśłowskiego oraz trzy jego siostry Agnieszka, Dorota i Katarzyna zrzekają się wszelkich pretensji do majątku po ojcu Walentym.	26 listopad 1652 r.
16.	Protokół sporządzony przed Radą miejską, w którym Grzegorz Walnik wnosi pretensje do części roli zwanej stysiowską.	2 styczeń 1694 r.

1	2	3
17.	Wniosek księdza proboszcza w sprawie straży kościelnej, odrzucony przez zgromadzenie ludności miasta.	27 styczeń 1698 r.
18.	Plenipotencja księdza Mieroszewskiego dla księdza Kaspra z Kuczowic, komendarza myśłowskiego, dla odebrania długu od pana Ignacego Tabaszowskiego. Pokwitowanie wydane przez Kaspra z Kuczowicz odebranego długu od I. Tabaszowskiego.	26 wrzesień 1741 r.
19.	Kwit zastawny wystawiony przez małżonków Wacława i Mariannę Dubielów na swoje role, dla księdza Jana Zająca, komendarza kościoła farnego myśłowickiego.	4 styczeń 1752 r.
20.	Akt wykupu z poddaństwa Jakuba i Marianny Zajaków z Kuźnicy Boguckiej, rodziców księdza Jana Zająca, komendarza kościoła farnego myśłowskiego.	3 lipiec 1753 r.
21.	Akt wykupu z poddaństwa Antoniego i Małgorzaty małżonków Zajaków, brata i bratowej księdza Jana Zająca.	10 kwiecień 1754 r.
22.	Akt kupna majątku małżeństwa Andrzeja i Marianny Ratużnych przez księdza Jana Zająca dla Antoniego i Katarzyny Zajaków w miasteczku Myśłowicach.	13 sierpień 1754 r.
23.	Testament Jana Janwisza, w którym znajduje się zapis pieniężny dla kościoła myśłowskiego oraz okolicznych klasztorów, sporządzony 8 października 1753 r.	17 luty 1756 r. (data wpisu do księgi)
24.	Testament Barbary żony zmarłego Jana Janwisza potwierdzający ostatnią wolę męża i zawierający szczegółowy podział majątku po jego śmierci.	14 luty 1756 r.
25.	Akt kupna-sprzedaży między Maciejem i Jadwigą małżonkami Januszami i małżeństwem Franciszkiem i Marianną Bibrzyckimi, w którym dokładnie wyliczono dług i podatki, które należy uiścić na rzecz kościoła myśłowskiego.	27 marzec 1753 r.
26.	Notatka pisarza miejskiego sporządzona w r. 1761 o wydaniu kopii „fundi” kościoła parafialnego z 1598 r. w Myśłowicach księdzu Bartłomiejowi Juchowiczowi.	27 maj 1761 r.
27.	Wypisy z metryki kościoła myśłowskiego dokonane przez pisarza miejskiego, wyliczające księży kościoła myśłowskiego od r. 1559 do roku 1757.	bez daty

WYBÓR TEKSTÓW

[1]

28 listopad 1600 (s. 60v-62)

„Actum feria tertia die 28 novembris Anno Domini 1600.
Na plebaniej kościoła myśłowskiego przy bytności szlachetnego pana Wojciechowskiego podpisu grodu¹ Krakowskiego Grigiera Wolnika, Sebastiana Wydrzycha społu sąsiadów a obywatelów miasta Myśłowic, stała się smowa² cała a doskonała w niczym nieporuszona targ a kup między dwiema stronama, sławnego Jana Łabęckiego z jednej, a szlachetnego księdza Jakuba Marciszewskiego plebana myśłowskiego z drugiej, a to w ten sposób, że Jan Łabęcki sprzedał jest szlachetnemu księdzu Jakubowi plebanowi myśłowskiemu plac rzeczowy janikowski ku budowaniu szpitala dla ubóstwa³, tak długo szeroko, między od między jako starodawna był w używaniu, z zagrodą i z przymiarkiem⁴ rolę miejskiej, który plac jest z jednej strony Wojtostwa leżący a uliczki od szkoły z drugiej strony, zagroda z jednej strony zagrody Stanisława Gańka leżący, a Sebastiana Wydrzycha zagrody z strony drugiej. Przymiarek za kwiatczyskiem⁵ między rolami Zuzanny Ogórkowej a z drugiej strony Grigiera Pilcha rolę leżący, za sumę pieniędzy czterdzieści złotych monety a liczby polskiej we złoty licząc po groszy 30, którą sumę zaraz odliczył i podniósł Jan Łabęcki i wolnym go czyni przy bytności wyżej pomienionych. Intronissia⁶ zaraz Jego M Ksiądz pleban ma mieć i wziąć takowy statek⁷ i używać podług wolej swojej jako się mu podobać będzie. Przy tym ksiądz pleban warował⁸ sobie jeśli by przekazy⁹ jaką od kogokolwiek w używaniu i budowaniu miał we wszystkim Jan Łabęcki jako opiekun i przyjaciel obligował się¹⁰ na dobrach swych, które ma i mieć może bronić i zastąpić powinien będzie i dzieci postawić. Za którym kupnem i zdaniem porządnym statku tego mienionego janikowskiego, ogrodu połowice¹¹ na vicarięgo którykolwiek będzie przy kościele myśłowskim odprawował¹² daje i naznacza, ostatek szpitalowi ponieważ szpital ma drugi ogród i pszczelnik wedle rolę zagrodnika plebańskiego¹³ z jednej a z drugiej od Skotnicy¹⁴, od Jej M Paniej Katarzyny Sałamunowej paniej na Myśłowicach wiecznymi czasy oddany. A ponieważ najpierwszym jest opiekunem ubogich ludzi każdy pleban, aby żaden bez jego i sucesorów¹⁵ jego woli i wiadomości nie był wprawowany¹⁶, warował sobie, jeno ten którego by on albo sucesorowie jego słusznie uznali ułomnym. A ma być ubóstwa, dziadów z babami nie mniej ani więcej dwuności a trzynasty starszy. Co iż rzecz słuszna, ukazało się urządnie, według biegu pospolitego ten statek jest zdany intronissia potwierdzony i do ksiąg naszych przyjęty i przez pisarza zapisany quod solidavit¹⁷.

Tamże zaraz po zapisie tymże tego stanąwszy oblicznie Jan Łabęcki plenipotent¹⁸ i opiekun sierotków nieboszczyka Janika uczynił wyrzeczenie na miejscu tychże sierot-

¹podpisek grodu — pomocnik pisarza grodzkiego

²smowa — zmowa, umowa

³szpital dla ubóstwa — szpital dla ubogich

⁴przymiarek, namiarek — część roli miejskiej

⁵Kwiatczysko — teren w północnozachodniej części miasta (dzisiaj dzielnica Piasek)

⁶intronissia — wprowadzenie w posiadanie nieruchomości

⁷statek — majątek, dobytek, mienie

⁸warował sobie — zastrzegł sobie

⁹przekazka — pogróżka

¹⁰obligował się — zobowiązał się

¹¹połowica — tutaj połowa

¹²odprawować — spełniać, załatwiać, zaspokajać

¹³zagrodnik plebański — tj. pracujący na polu kościelnym

¹⁴Skotnica — pastwiska w zach. części miasta (dzisiaj okolice ulicy Wielka Skotnica)

¹⁵successor — następca, dziedzic

¹⁶wprawować — wprawiać, wdrażać

¹⁷quod solidavit — co potwierdza się

¹⁸plenipotent — pełnomocnik

ków i na miejscu Nety ciotki tych sierotków ze się im dosyć stało od Jego Mości Księdza ze statku tego janikowskiego iako ojczyzny¹⁹ ich własnej.

W tenże sposób i Marcin Błatek w też słowa wyznał że się mu także dosyć stało i uczynił wyrzeczenie i sam za się i dzieci swoje. Także i Albertus Poręba wyznał na miejscu dzieci swych że się im dosyć stało z tegoż statku macierzyzny²⁰ ich”.

[2]

3 listopad 1600 (s. 67v-68)

„Testament nieboszczyka księdza Jakuba Marciszewskiego plebana myślowickiego. Actum sabbate die prima novembris Anno Domini 1601.

Przed nas Matysa Żurka na ten czas Burmistrza miasta Myślowic, Marcina Kapicę, Wojciecha Buchtę rajce siedzące przyszedłszy oblicznie sławny Pan Stanisław Marciszewski brat rodzony nieboszczyka księdza Jakuba Marciszewskiego plebana myślowickiego i przedłożył przed nami testament tegoż księdza Jakuba plebana myślowickiego prosząc nas abyśmy go dali wpisać do ksiąg miejskich co my na żądanie jego uczyniliśmy, który testament tak jest zapisany od słowa do słowa.

In nomine domini Amen

Ciało pod dzwony pochować chędogo²¹, nade drzwiami pasią malowaną²² stawić. Wszystkie rzeczy bratu, pieniądze, bydło, zboże wszystko od mała do wiela²³ bratu do szafowania²⁴ poruczam²⁵. On wie gdzie co oddać secreto²⁶ Jacobus Plebanus Marciferus Decanus Bytomiensis manu propria²⁷. Księdza Bartłomieja czynię pro coadiutore²⁸ aby bratu nie czynili krzywdy.”

[3]

2 marzec 1600 (s. 79)

„Actum feria quinta post dominicam oculi quae erat secunda dies Marty Anno Domini 1606²⁹.

Przed urząd nasz radziecki myślowski zupełnie siedzący³⁰ i przed wszystką obcą³¹ przyszedłszy wielebny a dostojny ksiądz Jan Goleniovius pleban nasz myślowski w tej sprawie jako sobie byli z panem Piotrem Wysockim wójtem myślowskim przymówili słowa nieuczciwe³² tamże zaraz przed nami i przed wszystkim obcą uczynili między sobą przeproszenie i pojednanie a to w ten sposób iż jeśli by ksiądz pleban panu Piotrowi Wysockiemu wymawiał te słowa o które się teraz przed nami pojednali a wyrzuciłby mu to tedy powinien będzie dać do kościoła pięćdziesiąt grzywien a do szpitala myślowskiego pięćdziesiąt grzywien, jeśli by go Piotr Wysocki przeświadczył³³ przynajmniej trzema świadkami. Także i pan Piotr Wysocki jeśli by wznawiał te słowa o które się ugodzili a wymawiałby to księdzu plebanowi a przeświadczyłby go ksiądz pleban przynajmniej dwiema świadkami tedy powinien będzie dać do kościoła dwadzieścia talarów a do szpitala także myślowskiego dwadzieścia talarów.”

¹⁹ojczyzna — ojcowizna, dziedzictwo, sukcesja po ojcu

²⁰macierzyzna — jw. po matce

²¹chędogo — pięknie

²²pasia malowana — chodzi tu chyba o obraz lub malowidło ściennie

²³od mała do wiela — od rzeczy drobnych do dużych (wszystkie rzeczy ruchome)

²⁴szafować — dysponować

²⁵poruczenie — powierzenie, pełnomocnictwo

²⁶secreto — w tajemnicy

²⁷manu propria — ręką własną

²⁸pro coadiutore — jako pomocnika, opiekuna, obrońcę

²⁹tj. 2 marca 1606 r.

³⁰zupełny — doskonały, pełny

³¹obczy — ogólny, powszechny

³²nieuczciwy — obelżywy, zelżywy

³³przeświadczył — postawił świadków

[4]

10 marzec 1616 (s. 98v-99v)

„Odezwzanie³⁴ statku Pana Adama Porębskiego księdzu Janowi Goleniowskiemu plebanowi myślowickiemu. Działo się we czwartek po niedzieli Głuchej Roku 1616³⁵. Przed urzędem naszym radzieckim wpelnie siedzącym mianowicie przede mną Wojciechem Buchtą, Burmistrzem Grigierem Wolnikiem, Sebastianem Wydrzychem, Tomaszem Piętką, radą wpelnie siedzącą, w mieście Myśłowicach stanawszy oblicznie³⁶ szlachetny pan Adam Porębski, zeznał jawnie, jaśnie, a dobrowolnie i zeznaje, iż on sprzedał majątność swoją księdzu Janowi Goleniowskiemu plebanowi na ten czas myślowickiemu to jest domek i z inszymi budynkami, z rolami, z łąkami na boru³⁷ z tę tu stronę Białej rzeki³⁸ od Bobrku³⁹, na gruncie Porębskim⁴⁰, i z tą łąką która tu jest przy tejże majątności którą frymarczył⁴¹ za łąkę która też z starodawną przynależała do tejże majątności leżącą w Porębcie nad stawem porębskim; a iż mu się dosyć stało od tegoż księdza Jana Goleniowskiego plebana myślowickiego tedy też odezwzdał tuż zaraz i odezwzda je też to majątnośćkę wysz opisaną ze wszystkimi tymi przynależnościami⁴² już mianowanymi temuż to księdzu JPM tak że sie tam już tenże pan Adam Porębski z erby⁴³ i potomki swymi nie będzie miał czego upominać z tej majątności od księdza Jana Goleniowskiego plebana myślowickiego i od herbow a krewnych jego, i wolno będzie temuż księdzu JGPM za tym kupnem swym teje to majątności używać jako swojej własnej bez przekazki⁴⁴ każdego człowieka, i dać, darować, sprzedać, zafrymarczyć, i jakoby mu się najlepiej podobało ku swemu pożytku obrócić odtąd zaraz czasy wiecznymi.

Tegoż dnia i roku ten ksiądz Jan Goleniowski pleban myślowicki przed tymże urzędem wyż mianowanym oblicznie będąc, zeznał i zeznaje i prosił aby to w księgi nasze radzieckie myślowickie było wwiedziono⁴⁵ iż jeśliby (czego Pan Bóg racz uchować) nierozporządziwszy w swych rzeczach umarł, tedy tę majątnośćkę wyż opisaną ze wszystkimi należytosciami do niej należącymi tamże też opisanymi, i inne wszystkie rzeczy które ma i mieć może w plebanii albo przy plebanii myślowickiej na wszystkich i wszelakich zbożach, dobytkach i naczyniach domowych, rolnych i do innych robót należących, gdyż on też (jako powiada) tę plebanii myślowicką pustą przyjął, bratu swemu rodzonemu Kasprowi i potomkom jego oddaje, daje, daruje czasy wiecznymi. A Kasper brat pomieniony z tego wszystkiego ma a powinien będzie oddać najprzód do kościoła farnego, myślowickiego trzydzieści złotych polskich w każdy złoty po trzydzieści groszy i w grosz po dwanaście halerzy licząc i inszymi uczynkami i z potomki swymi, Panu Bogu za duszę tegoż księdza Jana Goleniowskiego plebana myślowickiego czynić.

Do tego Laurentemu synowcowi od brata ich Walentego w naukach studiującego dwadzieścia złotych polskich i łóżko z pościelą na którym ksiądz stryj ten że na nim lega, stolik (wszakże próżny) z zydelkami przy którym siada, i księgi wszystkie jeśliby chciał być duchownym a jeśli nie? tedy na potomki Kasprowe, a jeśliby i z tych żaden się nie brał na duchowieństwo, tedy do klasztoru oświecimskiego zakonu świętego Dominika te księgi Kasper albo potomkowie będą powinni oddać. A wszakże to jeszcze testamentem tegoż księdza Jana plebana myślowickiego ręką przytomnie podpisaną szerzej ma być opisano indziej. I wolno będzie tam odtąd temuż Kasprowi tej majątności wyż opisanej i wszystkiego tego co się już pisało używać jako swego własnego a daru braterskie-

³⁴Odezwzanie — odezwzawek — przekazanie, wyrzeczenie, oddanie

³⁵tj. 10.III.1616 r.

³⁶oblicznie — twarzowo, obecnie

³⁷na boru — we wsi Bór (dzisiaj dzielnica Sosnowca)

³⁸Biała rzeka — dziś Biała Przemsza

³⁹od Bobrku — sąsiadująca z Borem wieś Bobrek (dziś dzielnica Sosnowca)

⁴⁰na gruncie Porębskim lub Porębskim — wieś Porębka (dziś dzielnica Sosnowca)

⁴¹frymarczyć — zamieniać, handlować

⁴²przynależność — rzeczy należące do tego

⁴³erby (lub herby) — spadkobiercy dalsi

⁴⁴bez przekazki — bez pogroźek, straszenia

⁴⁵wwiedzieć — wprowadzić, zaprowadzać

go bez przekazki każdego człowieka z erby i potomki jego choćby i innego testamentu tegoż księdza Jana Goleniowskiego plebana myśłowskiego nie było, dać, darować sprzedać."

[5]

1 wrzesień 1616 (s. 102-103)

„Wtóry⁴⁶ odevzdawek szlachetnego pana Adama Porębskiego majątnostki Wielebnemu księdzu plebanowi myśłowskiemu.

Działo się w piątek nazajutrz po świętym Idzim Roku Pańskiego 1616.

Przed urzędem naszym radzieckim wpólnie siedzącym mianowicie przedemną Grygierem Wolnikiem, Sebastianem Wydrzychem, Tomaszem Piętką, Wojciechem Buchtą, Burmistrzem i radą wpólnie siedzącą stanąwszy oblicznie szlachetny pan Adam Porębski z Boru z gruntu porąbskiego, zeznał jawnie, jasnie a dobrowolnie, iż tę majątnostkę na Boru porąbskim nad rzeką rzeczoną Białą Przemszą z tej tam strony za Bobrkiem którą sprzedał wielebnemu księdzu Janowi Goleniowskiemu plebanowi naszemu myśłowskiemu ze wszystkimi przynależnościami, o czym też już jest zapis wyżej w tychże księgach naszych radzieckich tak jako ją za swym kupnem trzymał i odevzdał zapisem już mianowanym, a zapisanym we czwartek po niedzieli głuchej w roku niniejszym 1616. Teraz po wtóre z dobrym a dobrowolnym umysłem tak jako i pierwej nie będąc przymuszony ani żadnym błędem zawiedziony odevzdał i odevzdaje tym zapisem dając, darując, czasy wiecznymi, nic tam sobie, erbom a potomkom swym nie zostawując z tymi rolami które był sobie pozostawił, i wolno będzie temuż wielebnemu księdzu Janowi Goleniowskiemu plebanowi naszemu myśłowskiemu z tąże tam majątnostką czynić, zastawić, zafrymarczyć, sprzedać, dać, darować, i ku swemu pożytkowi jako będzie najlepiej rozumiał obrócić, albo i darować komu się mu będzie podobało, darować na wieczne czasy.

A ten zapis dla tej przyczyny tu powtórzony iż niektóre role tamtej majątnostce należące zostawił był sobie pan Adam Porębski, a teraz już i te oddaje i odevzdaje temuż księdzu plebanowi wyżej mianowanemu jako i tę tam wszystką majątnostkę czasy wiecznymi”.

[6]

25 styczeń 1622 (s. 113 — 114)

„Roku Pańskiego 1622

w księgi miejskie myśłowskie wwieđenje albo wpisanie dekretu między księdzem plebanem myśłowskim a Kuznikiem Rozdzieńskim o dziesięcinę. Actum w Myśłowicach we wtorek w święto Nawrócenia świętego Pawła Apostoła Pańskiego Roku 1622⁴⁷.

Przed urzędem naszym radzieckim wpólnie siedzącym w mieście Myśłowicach mianowicie przede mną Wojciechem Mroczkim Burmistrzem, Wojciechem Buchtą, Grygierem Wolnikiem Urbanem Nowakiem radą przytomną, będący personaliter⁴⁸ wielebny ksiądz Jan Goleniowski pleban myśłowski, żądał (od) nas sam przez się⁴⁹ przystojnie, abyśmy dekret który jest wydany przeciw Janowi Boguckiemu niekiedy kuźnikowi rozdzieńskiemu o dziesięcinę po kuźnicy rozdzieńskiej, plebanowi myśłowskiemu należącą w księgi nasze miejskie wpisać dali, której my żądności⁵⁰ jego ogłosić⁵¹ nie mogąc tośmy uczynili, który to dekret słowo od słowa tak w sobie jest:

⁴⁶wtory — powtórny

⁴⁷tj. 25.III.1622 r.

⁴⁸personaliter — osobiście

⁴⁹sam przez się — osobiście, bez plenipotenty

⁵⁰żądność — pragnienie, pożądanie

⁵¹ogłosić — nie będąc głuchymi

Jako jest czcigodny ksiądz Jan Goleniowski pleban myśłowski żałował⁵² na Jana Boguckiego kuźnika rozdzieńskiego, że mu dziesięciny snopowej według słuszności z ról wszystkich do kuźnicy rozdzieńskiej należących nie oddawał, tedy my Andrzej Lipski z Lipia, jakoż to od urodzonej poczcivości paniej Katarzyny Salamonowej, paniej babki mojej wydany namiestnik Jakub Skiedziński z Kiednia Piotr a Stanisław bracia Przyszowscy z Przyszowic, a Wacław Kamieński z Świętochłowic przyproszeni przyjaciele, stromom to nauczanie dawamy. Ponieważ czcigodny ksiądz Jan Goleniowski pleban myśłowski pokazał a dowiódł, że przodkowie Jana Boguckiego, kuźnicy rozdzieńscy ze wszystkich ról tam do kuźnicy rozdzieńskiej należących dziesięcinę snopową plebanom myśłowskim dawali, przy tym się też czcigodny ksiądz Jan Goleniowski pleban myśłowski pozostawuje⁵³, a za ten czas co nie oddawał Jan Bogucki kuźnik rozdzieński we dwu niedzielach⁵⁴ po rząd zbiegłych według własnego swego uwolnienia o nie wydanie dziesięciny snopowej ze wszystkich ról tam do tej kuźnicy rozdzieńskiej należących powinien się będzie z księdzem Janem Goleniowskim plebanem myśłowskim zgodzić, a na potomne czasy bez odporów⁵⁵ wszelakich Jan Bogucki z erby a potomki swymi albo którzyby kolwiek na miejscu jego był kuźnik rozdzieński dziesięcinę snopową ze wszystkich ról do tej kuźnicy rozdzieńskiej należących plebanom myśłowskim powinien będzie oddawać Datum w Myśłowicach we wtorek po niedzieli Misericordia Domini⁵⁶ roku pańskiego Tysięcznego sześćsetnego trzynastego pod dekretem urodzonej poczcivości paniej Katarzyny Salamonowej Sigillum⁵⁷ nienaruszone Paniej Katarzyny Salamonowej i podpis. Tegoż dnia i roku wyżej mianowanego za żądością wielbnego księdza Jana Goleniowskiego ekstrakt⁵⁸ z tychże ksiąg miejskich tego tu dekretu wpisanego temuż księdzu plebanowi naszemu myśłowskiemu wydaliśmy pod pieczęcią naszą radziecką. Numero sub sigille consulari civitatis mysłoviensis⁵⁹ Thomas Marconicius notarius iuratus⁶⁰.

[7]

22 marzec 1623 (s. 117 — 117v)

„Actum we środę przed niedzielą Środopustną roku pańskiego 1623. Przed urządnasz radziecki wypełni siedzący mianowicie przed mnie Marcina Kapicę Burmistrza, Klimunta Dula, Urbana Nowaka, Wojciecha Mrocza, radę wypełnie przytomną przedniesioną⁶¹ jest ugoda dobrowolna wielbnego księdza Mikołaja Korzeniowiusa plebana dzieckowskiego, a Grzegorza Kalki szwagra jego, a ta jest w ten sposób, słowo od słowa spisana, roku pańskiego 1623 dnia 21 marca stała się pewna a nie naruszona ugoda między wielbnym księdzem Mikołajem Korzeniowicem plebanem dzieckowskim⁶² a Grygierem Kalką szwagrem jego, że mu wielbny ksiądz Mikołaj pleban dzieckowski działu po siostrze swej a żenie jego z łaski postąpił⁶³ złotych pięćdziesiąt i wszystkie jego inne rzeczy z których by mu według arendy⁶⁴ miał być praw mimo się puszcza⁶⁵, tylko cztery misy cynowe, pościel, a łóżko sobie wymawiając. A Grygier też Kalka wdzięczną łaskę oddając budynku dobrowolnie ustąpił. Do tego wielbny ksiądz Mikołaj położy pięć-

⁵²żałować — oskarżać, skarżyć⁵³pozostawuje — pozostaje, obstawa⁵⁴we dwu niedzielach — w ciągu 2 tygodni⁵⁵bez odporów — odpór — replika, odpowiedź na zarzuty⁵⁶20.IV.1613 r.⁵⁷sygillum — pieczęć⁵⁸ekstrakt — wyciąg, streszczenie⁵⁹numero sub sigille consulari civitatis mysłoviensis — zaraz pod pieczęcią radziecką miasta Myśłowic⁶⁰notarius iuratus — pisarz przysięgły⁶¹przedniesiona — wniesiona przed radę⁶²pleban dzieckowski — pleban dzieckowicki (Dzieckowice dziś dzielnica Myśłowic)⁶³z łaski postąpił — uczynił łaskawie⁶⁴arenda — dzierżawa⁶⁵mimo się puszcza — daruje się

dziesiąt złotych na wykup⁶⁶ rolej. A on ma się wyrzec że się nigdy nie chce nic więcej upominać. Lecz wielebny ksiądz Mikołaj sam, że obiecał go, jako i przed tym z łaski nie wypuszczać. Co się działo na plebaniej myśłowskiej przy Jego Mości Księdzu Janie Goleniowskim plebanie myśłowskim wielebnym księdzu Tomaszu Wydrzychowicu altariście myśłowskim, przy Klimuncie Dulu rajcy, przy panu Piotrze Wysockim a Janie Wójciku”.

[8]

15 kwiecień 1625 (s. 129 — 130)

„Wpisanie dwu kwitów Wydrzychowych potomkom Actum feria tertia post dominicam secundam a Paschae Anno 1625⁶⁷.

Przed urząd nasz radziecki wpelnie siedzący mianowicie przedemnie Pawła Jurę Burmistrza Klimunta Dula, Urbana Nowaka, Wojciecha Mrocza radę wpelną przytomną, przyszedłszy wielebny ksiądz Tomasz syn nieboszczyka Sebastiana Wydrzycha w przytomności Andrzeja brata swego, przystojnie żądał nas abyśmy mu wpisali dwa kwity: jeden od Jego Mości pana Krzysztofa Gosławskiego, drugi od Jego Mości księdza Jana Goleniowskiego plebana naszego myśłowskiego rękami ich własnymi pisane, iż tenże ksiądz Tomasz zapłacił długi po nieboszczyku Sebastianie Wydrzychu, któreż to kwity słowo od słowa tak w sobie są:

Zeznam iż wszyscy ichmość panowie radziec myśłowscy przy bytności Jego Mości pana Andrzeja Lipskiego w poniedziałek przed świętym Szymonem Judą. Zjechawszy się do Myśłowic darowali Kosecką za dawne jej posługi sławnej pamięci paniej babce naszej oddawane złotych dziewięć z długu który jej był winien Sebastian Wydrzych osiemnaście złotych 28 groszy a ostatek do kościoła myśłowskiego, którą już zaraz ksiądz Tomasz syn nieboszczykowski oddał wysz mianowanym pomienionym⁶⁸ osobom z tego długu na miejscu wszystkich kwitują w Myśłowicach 9 octobris 1623⁶⁹

Krzysztof Gosławski z Bebelna.

Drugi:

Jego Mość ksiądz Tomasz Wydrzychowiusz pleban maciejkowski⁷⁰ za pana ojca swego Sebastiana Wydrzycha do kościoła myśłowskiego długi popłacił, które był nieboszczyk winien temuż kościołowi.

Naprzód w roku pańskim 1621 do ręki Tomasza Piętki oddał, które na okościelne potrzeby⁷¹ były zaraz dane trzydzieści i sześć złotych 15 groszy. Także dziesięć co nieboszczka pani Salamonowa u niego oddała i dwa talary 12 groszy co Tomasz Kleszczyk z Pogoniej⁷² był oddał u niego i 20 groszy na krowę co byli czterej ją kupili. Przetoż księdza plebana wysz mianowanego i bracią jego kwitują wiecznymi czasy, że już tam ani successor mój ani kościelni nic nie mogą się upominać, bo Jura z Szygułą ostatek odebrali będąc kościelnymi częściami pieniędzmi, częścią tarcicami dla potrzeby kościelnej. Z myśłowickiej plebaniej 26 february 1625⁷³

Ksiądz Jan Goleniowiusz pleban myśłowski ręką swą”.

⁶⁶na wykup — na odkupienie

⁶⁷15.IV.1625 r.

⁶⁸wysz mianowanym, pomienionym — wyżej wymienionych z nazwiska

⁶⁹tj. 9.X.1623 r.

⁷⁰pleban maciejkowski — pleban z Maciejkowic (dziś dzielnica Chorzowa)

⁷¹okościelne potrzeby — wydatki kościelne

⁷²z Pogoniej — z Pogoni (Pogoń dziś dzielnica Sosnowca)

⁷³26.II.1625 r.

[9]

15 kwiecień 1625 (s. 131 — 132)

„Odezwadawek od księdza Mikołaja Korzenioviusa plebana dzieckowskiego księdzu Janowi Golenioviusowi plebanowi myśłowskiemu stateczku korzeniowskiego zaś od księdza plebana Matysowi Masze kowalowi Eodem die et Anno quibus supra⁷⁴.

Przed tymże Urzędem wyż mianowanym będący wielebny ksiądz Mikołaj Korzenio-wic pleban dzieckowski syn nieboszczyka Tomasza Krawca alias⁷⁵ Korzenia i Barbary Cichańskiej małżonków, dziedzic pozostały, zeznał iż tak jako sprzedał⁷⁶ stateczek jemu po rodzicach jego należący Jego Mości Janowi, Goleniowskiemu, przeto iż mu się dosyć stało od tego księdza Jana Goleniowskiego z tego stateczku, odezwadaje i odezwadzał ten-że ksiądz Mikołaj, któregoż stateczku dom z placem w rynku między domami Cielątka Sebastiana nieboszczyka z jednej, a nieboszczyka Jakuba szołtyska brzęczkowskiego⁷⁷ z drugiej strony; rola, jedna między Marcina Gałuszki, z drugiej między Jana Robaka rolami; druga rola przed Boliną⁷⁸ z jednej strony Wydrzychowej, a z drugiej Marcina Gałuszki; trzecia za Boliną podle pańskiej roli z jednej, a Pawła Jury z strony drugiej; czwarta rola też za Boliną między Urbana Nowaka, a Wojciecha Mrocza rolami; miejska rola między rolami miejskimi; łąki i zagrody w rolach. Stodoła przed świętym Krzy-żem⁷⁹ między stodołami Pawła Jury a Cielątkowej. A Jego Mość Ksiądz Pleban tuż za-raz przed tymże urzędem odezwadzał i odezwadaje tenże stateczek wszystek ze wszystkimi do niego przynależnościami wyżej opisanymi Matysowi Masze kowalowi; tenże też ze wszystkimi powinnościami biernymi⁸⁰ Jego Cesarskiej Wielebności Pańskimi płaty⁸¹, postępками⁸² miejskimi. I wolno będzie temuż Matysowi Masze z małżonką i z potom-nymi ich tego stateczku używać jako swego własnego i zaś go komu sprzedać, dać, daro-wać zafrymarczyć. To im wolno czasy wiecznymi”.

[10]

5 listopad 1625 (s. 136v — 137v)

„Odezwadanie domu Żurkowskiego Marcinowi Gębałce. Actum we środę po święcie Wszech Świętych pierwszą w roku pańskiego 1625⁸³.

Przed urzędem naszym radzieckim wpelnie siedzącym mianowicie: przedemnie Ur-bana Nowaka Burmistrza, Wojciecha Mrocza, Klimunta Dula, Pawła Jurę radę przy-tomną oblicznie stanawszy wielebny ksiądz Andrzej Egidius Żurkowic przez plenipo-tenta swego Jakuba Cichończyka, także i Stanisław Żurkowic brat tegoż księdza wysz mianowanego a synowie nieboszczyka Matysa Żurka a Katarzyny małżonki jego, zeznał jawnie, jasnie a dobrowolnie, iż się im się dosyć stało od Marcina Gębałki ze stateczku, który mu sprzedali, i za jego dosyć uczynieniem, tenże stateczek odezwadali mu ze wszy-stkimi przynależnościami, także i z powinnościami z starodawna⁸⁴ należącymi Jego Ce-sarskiej Wielebności, pańskimi płaty, i powinnościami miejskimi, któregoż to stateczku dom z ogródkiem, z chlewy, z piwniczką i z dołkiem na niej, od domu mroczkowskiego z jednej a od strugi i mostku z drugiej strony, stodołka też z ogródkiem niewielkim tam-że, zagroda nad kwiatczyskiem od kramarczykowskiej zagrody, a z drugiej strony od wody. I wolno będzie temuż to Marcinowi Gębałce tego stateczku jako swego własnego i z erby a potomki swymi używać, dać darować, zafrymarczyć i ku swemu pożytkowi ja-

⁷⁴tj. 15.IV.1625 r.

⁷⁵alias — inaczej, albo

⁷⁶przedał — sprzedał

⁷⁷szołtyska brzęczkowskiego — sołtysa z Brzęczkowic (Brzęczkowice dziś dzielnica Myśłowic)

⁷⁸Bolina — rzeczka, przepływająca przez Myśłowice wpadająca do Czarnej Przemszy

⁷⁹przed św. Krzyżem — przed kościołem pod wezwaniem św. Krzyża (dziś Kościółek na Piasku patrz obj. 5)

⁸⁰biernie — podatki płacone na rzecz cesarza

⁸¹płaty — dochód, zapłata

⁸²postępki — postępowanie, procedura

⁸³5 listopada 1625 r.

⁸⁴z starodawna — od bardzo dawna

koby najlepiej rozumiał obracać czasy wiecznymi, to tylko siebie zachowując Stanisław Żurkowiec, jeśliby zaś po tym chciał komu obcemu a nie swemu powinnemu albo krewnemu sprzedać, żeby on też pieniądze za któreby przedał innemu położywszy, bliższy będzie ten stateczek odeprzeć⁸⁵, wszakże będzieli chciał komu swemu sprzedać albo sam, żona jego albo potomkowie trzymać, do tego już nie będzie miał nic z erby a potomki swymi czasy wiecznymi”.

[11]

28 marzec 1628 (s. 149)

„Zapis Simona Jarlika

przepuszczenia⁸⁶ z poddaństwa od Jego Mości pana Krzysztofa Gosławskiego i od Jego Mości księdza plebana myśłowskiego.

Actum w Myśłowicach we wtorek przed Środopostną niedzielą roku pańskiego 1628⁸⁷.

Przed urząd nasz radziecki wpełnie siedzący mianowicie przedemnie Adama Płaczka Burmistrza, Marcina Szygułę, Klimunta Dula, Urbana Nowaka radę przytomną, stanąwszy oblicznie pracowity⁸⁸ Simon Jarlik z Niwek⁸⁹ prosił nas przystojnie abyśmy mu list przepuszczającego z poddaństwa przed urzędem grodowskim Zamku Krakowskiego⁹⁰ od Jego Mości pana Krzysztofa Gosławskiego pana niekiedy jego, że go darował Jego Mości księdzu Janowi Goleniowskiemu plebanowi myśłowskiemu. A ksiądz pleban zaś wolnym go czyni z poddaństwa swego. Któryż to list grocki pod pieczęcią grodu wyż mianowanego tudzież i z przypisem w tymże liście jego Mości księdza plebana jest słowo od słowa w sobie tak to:⁹¹ „Gdzie i sam Jego Mość Ksiądz pleban nasz do urzędu naszego osobę swą przyszedłszy ten zapis swój przyznając prosił, aby to w miejskie księgi przyjęte było. Co my urząd wyż mianowany wpisawszy w te to księgi ten zapis grodzki i z podpisem Jego Mości plebana temu Simonowi Jarlikowi tu z urzędu wróciliśmy wpisawszy aby go sam sobie chował, a jeśliby mu zginął aby tu ekstraktu żądając dostał. Actum et datum et anno ut supra”⁹².

[12]

13 lipiec 1633 (s. 164)

„Actum w Myśłowicach w dzień pierwszy po świętej Małgorzędzie to jest Bonawentury Anno Domini 1633⁹³.

Przed urzędem naszym radzieckim mianowicie przedemną Marcinem Szygułą Burmistrzem, Klimuntem Dula, Adamem Płaczkiem, Andrzejem Wydrzychem radą zupełną stanąwszy oblicznie pan Mikołaj Leszczyński urzędnik myśłowski zeznał jaśnie, dobrowolnie, jawnie a nie przymusnie⁹⁴ z pozwoleniem księdza Jana Goleniowiusa plebana myśłowskiego altarysty krakowskiego i przy bytności p.p.szpitalnych⁹⁵ Grigiera Janika Wojciecha Kudery że oddaje i daruje ten dom, który zbudował swym kosztem własnym na szpitalnym gruncie podle wojtowskiego placu do szpitala, który też on zbudował na cześć, na chwałę Panu Bogu wszechmogącemu a ubogim na wszelaki pożytek ich, a

⁸⁵odeprzeć — tu odkupić

⁸⁶przepuszczenia — uwolnienia

⁸⁷28.III.1628 r.

⁸⁸pracowity — chłop, rolnik

⁸⁹z Niwek — z Niwki dziś dzielnica Sosnowca

⁹⁰urząd grodzki Zamku Krakowskiego — Urząd Miejski Krakowski

⁹¹następnie na s. 150 i 150v następuje tekst łaciński tego listu zgodny z tym co napisano wyżej

⁹²Actum et datum et anno ut supra — stało się tego samego dnia i roku jak wyżej

⁹³13.VII.1633 r.

⁹⁴nie przymusnie — bez przymusu

⁹⁵p.p.szpitalnych — opiekunów szpitala

wszakóż pod taką kondycią⁹⁶ zostawuje⁹⁷ sobie wolne mieszkanie z małżonką swoją bez wszelakiego wpłatku⁹⁸ do śmierci swej i małżonki jego. Już pożytek wszelaki jego wolno będzie arendować komu będą rozumieć a wszakże z tym dokładnie jeśli by było potomstwo jego własne bliżsi będą tej arendy i tam mieszkania. Wszakóż z najmem i płaceniem z pozwoleniem księdza plebana i panów szpitalnych, którzy na ten czas będą szpitalowi ubogiemu. Przy czym byli ludzie godnowierni⁹⁹ Walenty Postawa, Krzysztof Buja, Adam Musiołek, Wawrzyn Charupa”.

[13]

3 kwiecień 1652 (s. 225 — 226)

„Testament Zofii Dziubkowej alias Cichej. Actum w Mysłowicach dnia 3 aprilis anno 1652¹⁰⁰.

Przed urząd nasz radziecki myslowski wpelnie siedzący mianowicie przedemnie Walentego Postawy Burmistrza, na ten czas, w przytomności rady wpelnnej Grigiera Janika, Sebastiana Mrocza jest podniesiony testament Zofii Dziubkowej alias Cichej w te słowa napisany jako niżej stoi:

Actum w Mysłowicach dnia 16 marty anna 1652. W Imię Pańskie Amen.

Przyprosiwszy zacna Mieszczka Zofia Dziubkowa alias Cicha w dom swój sąsiadów swych miłych, jako to Walentego Postawy rajcy, Jana Robaka landwójta¹⁰¹, Szymona Nitosa przysięgłego, Wojciecha Wydrzycha pisarza miejskiego chcąc ostatnią wolę swoją i postanowienie uczynić między małżonkiem swym Marcinem Cichym a z pokrewnymi swoimi aby jakie kłopoty po śmierci jej nie były. Tedy naprzód zeznaje, że w wierze świętej powszechnej chrześcijańskiej umrzeć chce, duszę swoją Panu Bogu w ręce miłosierdzia Bożego oddaje, ciało ku pogrzebowi przy tym tu kościele farnym myslowskim obyczajem chrześcijańskim aby było pochowane, o to pilnie prosi. Za tym, substantiam¹⁰² i ubóstwo swoje, które z pierwszego i wtórego małżeństwa ma, tak rozporządza. Naprzód małżonkowi terażniejszemu oddaje statek wszystki i wszystko gospodarstwo, tak ruchome rzeczy jako i nieruchome dając moc zupełną do wszystkiego czasu wiecznymi. Ze jemu wolno z tym wszystkim czynić co będzie chciał. Jednak przy mocy swej zostawia sobie na tej majątności złotych trzydzieści polskich do śmierci. A jeśli by ją Pan Bóg w tej chorobie śmiercią nawiedzić raczył, tedy z tych swoich trzydziestu oddaje do Bractwa błogosławionej świętej Anny do kościoła myslowskiego złotych dwadzieścia na przykrycie brackie¹⁰³ które starsi bracia tegoż bractwa powinni odebrać. Do szpitala myslowskiego oddaje złotych dziesięć, dług który ma za pewne rzeczy u Sebastiana Mrocza brata swego złotych półpięćdziesiąt z tych odpuszcza bratu swemu złotych dwadzieścia, złotych dziesięć oddaje Dorcie córce wysz pomienionego brata swego, ostatek tej sumy złotych dwadzieścia oddaje do kościoła myslowskiego na antepedium carne¹⁰⁴.

Drugie pieniądze, które jej przychodzą ze statku podług przechowania złotych polskich siedemdziesiąt, te oddaje siostrzenicom dwiema Annie i Reginie na poły, a jeśli by się Regina nie wróciła, część jej na kościół myslowski oddaje. Metlik¹⁰⁵ który ma, z tego metlika ma Anuśka kupić kozuszek Reginie, a już go oddaje Anuśce względem tego już też wybrała na ten metlik w chorobie swej złotych 17. I to zeznaje i na dusze bierze że baczac Anna siostrę za Marcinem Gębałą w małżeństwie miała złotych polskich pięć-

⁹⁶kondycja — warunek

⁹⁷zostawuje — zostawia

⁹⁸wpłatku — stawki, opłaty

⁹⁹ludzie godnowierni — ludzie godni zaufania

¹⁰⁰3, IV, 1652 r.

¹⁰¹landwójt — wójt państwa myslowickiego

¹⁰²substantiam — dobytek, majątność

¹⁰³pokrycie brackie — prawdopodobnie chodzi tu o obrus na ołtarz św. Anny

¹⁰⁴antepedium carne — czarna zasłona zakrywająca dolną część ołtarza, zwykle haftowana

¹⁰⁵metlik — okrycie zwierzchnie, płaszcz

dziesiąt swoich własnych na statku, na statku żurkowskim, które oddała też siostra, jej córce swej Reginie, która z małżeństwa się narodziła, wyż mianowanego, do tego była krowa jedna, siedem kęsów pościeli, dwie skrzynie z zamkami, trzecia z kłódką, to wszystko oddała siostra Anna wysz mianowanej Zofii córce swej Reginie, gdzie to na ten czas wszystko było na rzeczonym statku żurkowskim. Tu już wszystką wolę swoją oznajmiwszy prosi pana burmistrza i panów rajców o confirmatiam¹⁰⁶.

[14]

27 październik 1652 (s. 233 — 233v)

„Oddanie dwuset trzydziestu złotych polskich Jego Mości księdzu Michałowi Goślowskiemu Actum w Mysłowicach 27 octobris Anno 1652¹⁰⁷.

My Burmistrz a rada miasta Mysłowic przyprosiwszy ludzi zacnych ku sobie jako to Jego Mości pana Marcina Podlejskiego na ten czas urzędnika dworu myśłowskiego, pana Mikołaja Leszczyńskiego, Walentego Groszowskiego, Marcina Gałuszki, Kaspra Jury aby byli świadkami oddania pieniędzy za dziesięcinę należących podług dekretu Jego księdza Oficjała przyznanych summy złotych dwieście i trzydzieści polskich na złocie i talarach, ortach i inszej monecie. A ponieważ nam Jego Mość na te sumę wyż pisaną kwitu nie dał dla tegoż że chory, to przy tych ludziach wyż pisanych zapisali, jeśli by tego potrzeba ukazowała do ksiąg naszych miejskich, abyśmy po tym mogli pokazać”.

[15]

26 listopad 1652 (s. 233v)

„Wyrok trzech siostr Nitosiowych

Actum w Mysłowicach die 26 novembris Anno Domini 1652¹⁰⁸.

Przed urząd nasz radziecki myśłowski wpelnie siedzący mianowicie przedemnie Gri-giera Janika Burmistrza na ten czas w przytomności rady wpelnej Sebastiana Mrocza, Walentego Postawy, Marcina Cichego stanąwszy oblicznie trzy siostry Dorota, Agnieszka, Katarzyna rodzone mając moc i zupełne prawo od małżonków swoich przy sobie mając rodzonego swego wielebnego księdza Jędrzeja Nitosiowicza na ten czas Com-mendarza myśłowskiego. Zeznały jawnie, jasnie słowy wyraźliwymi nie będąc do tego przymuszone ani żadnym błędem zawiedzione, że się im stało zadosyć od Szymona Nitosa rodzonego z ojczyzny własnej po nieboszczyku Walentym Nitosiu. Że się już nie będą mogły upominać erbowie i potomkowie czasy wiecznymi na erbach i potomkach jego”.

[16]

2 styczeń 1694 (s. 264)

„Actum w Mysłowicach

Stanąwszy przed urząd nasz Burmistrzowski miejski myśłowski przedemnie Wojciecha Pierzchałę na ten czas Burmistrza w przytomności G. Jelonka, J. Surnika, Sebastiana Lisowskiego, Mateusza Postawy, Józefa Brzozowskiego, całego urzędu, Grzegorz Wal-nik alias Januszowicz uczynił przypowieść do pół kwartu roli za Boliną leżące, którą Jan Wydrzych spłacił nieboszczykowi Wielebnemu księdzu Stanisławowi Zygmuntowiczowi a proboszczowi myśłowskiemu a plebanowi lędzińskiemu, a ta pół kwarta roli była oderwana od statku niegdyś nazwanego stysiorskiego, który to statek stysiorski był ukupień Walenty Januszowicz i jego dekret sam w sobie świadczy, Jego Mości pana Rudolfa Kamińskiego de dato 19 Augusti 1685 takż i przed tym, że Grzegorz Januszowicz alias Wolnik za żywota Jana Wydrzycha przypowiadał się, teraz się przypowiada Jako

¹⁰⁶confirmatiam — zatwierdzenie

¹⁰⁷27. X. 1652 r.

¹⁰⁸26. XI. 1652 r.

i teraz osoby, które były przy jego śmierci tegoż Jana Wydrzicha kazały i mówiły temuż Grzegorzowi Januszowicowi aby dał pieniędzy na te pół kwarty roli gdyż nie było czym i skąd pochować ciała tegoż to Jana Wydrzicha. Co że temu tak jest nie inaczej, co dla lepszej tego wiary i pewności pieczęcią miejską stwierdziliśmy Mysłowie die 2 Januari 1694¹⁰⁹.

Urban Kalka"

[17]

27 styczeń 1698 (s. 269)

„Ekstraktum ex decreto¹¹⁰ Ich Mościew PP dziedzicow miasteczka Mysłowic podczas targowej gromady¹¹¹ de data feria secunda post dominicam Septuagesimam decidowana i resolwowana sententia¹¹².

Anno 1698 ut sequitur

Primo Jego Mość ksiądz proboszcz wniósł do sądu targowej gromady ażeby mieszczanie osobliwym kościół Boży strzegli stróżom co my zważywszy, że to nec de iure ecclesiam¹¹³ ani też usu et possessione¹¹⁴ mógł pokazać Tedy warujemy to sobie, i na potomne czasy mieć chcemy ażeby excepto casu necessitatis¹¹⁵ żaden bez dozwolenia zwierzchności się nie poważał czynić”.

[18]

26 wrzesień 1741 (s. 318v — 319v)

„Oddane dziesięć twardych są do rąk Jego Mości księdzu Kuczwicowi które były legowane od Pawła Klecki testamentem na roli Zabolinski Pawła Kudery do świętej Anny jako widerkaf¹¹⁶ zapłacony za wszystkie lata od tej sumy kościółowi myśłowskiemu, jako kwity świadczą. Primo: Ja niżej podpisany daję tę moją plenipotencję księdzu Kasprowi Kuczwicowi komendarzowi kościoła myśłowskiego do odebrania od Ignacego Tabasczowskiego pieniędzy kościelnych na jego roli zapisanych tudzież i kwitowania jego na urzędzie, na co się dla lepszej wiary ręką moją podpisuję. Datum w Krakowie die 26 septembris Anno 1741¹¹⁷

Ksiądz Mieroszewski

Ja niżej wyrażony tym skryptem moim mający plenipotencję od Jaśnie wielmożnego Jego Mości księdza Jerzego, Antoniego z Mieroszowic Mieroszowskiego kustosa koronnego, kanonika katedralnego krakowskiego, deputata na ten czas trybunalskiego koronnego, a myśłowskiego i michałowskiego proboszcza, żem odebrał od sławetnego Ignacego Tabasczowskiego sumy kapitałny twardych dziesięć, dico 10 na roli Pawła Kudery lokowanych przez Pawła Podkówkę, z której to sumy kapitałnej i prowizjoalnej pomienionego Ignacego Tabasczowskiego in optima juris forma¹¹⁸ kwituję. Dla lepsze-

¹⁰⁹2. I. 1694 r.

¹¹⁰ekstraktum ex decreto — wyciąg z zarządzenia

¹¹¹targowa gromada — zgromadzenie ludzi podczas targu

¹¹²27. I. 1698 r.

¹¹³nec de iure ecclesiam — ani z praw kościoła

¹¹⁴usu et possessione — z prawa używania i posiadania

¹¹⁵excepto casu necessitatis — za wyjątkiem konieczności

¹¹⁶wyderkaf — (niem. wiederkauf) — zakupienie czynszów czyli dochodów z nieruchomości w pewnej określonej kwocie. Zakupienie to można było odkupić za zwrotem sumy szacunkowej. To właśnie zastrzeżenie prawa odkupu zwało się po niemiecku Wiederkauf. Był jeszcze w Polsce inny „wyderkaf” mianowicie sprzedaż dóbr z warunkiem, że sprzedającemu wolno za zwrotem szacunku odkupić dobra. (Z. Gloger *Encyklopedia staropolska* Warszawa 1972, t. 4, 468—469).

¹¹⁷26. IX. 1741 r.

¹¹⁸in optima juris forma — w pełnym kształcie prawa

go waloru¹¹⁹ ręką własną podpisuję Datum in residentia solita preposituras¹²⁰
 Die 2 octobris Anno 1741¹²¹
 ksiądz Kasper z Kuczowic Komendarz myśłowski”

[19]

4 styczeń 1752 (s. 323v)

„Anno 1752 die 4 January¹²² na urządzie burmistrzowskim w przytomności PP radnych niżej podpisanym Stanąwszy personaliter Wacław i Marianna małżonkowie Dubielowie i z synem swoim własnym Antonim będąc potrzebnie na wspomóżenie ku swemu lepszemu grosza tak tedy znalazzsy łaskę u Jego Mości księdza Jana Zająca komendarza kościoła farnego myśłowskiego o wygodę kościelnych pieniędzy 10 twardych talarów sztyrkich których z wyż wyrażoni zaciągają i odbierają na dwie swoje własne miejskie role, które każdego czasu w cenie są w 14 twardych, które to pieniądze ci zwyczaj pisani odewzdawszy obligują się każdorocznie według zwyczaju i prawa od takowych pieniędzy począwszy od zwyczaj pisanego roku i dnia na Nowy Rok do bractwa świętej Anny po trzy orte oddawać za odebraniem kwitu.

Ksiądz Jan Zajac
 komendarius ecclesie
 myśłowiensis mp

Michael Klecko Burmistrz
 Szymon Postawski radny
 Wojciech Lubecki pisarz mp”¹²³

[20]

3 lipiec 1753 (s. 328v)

„Anno 1755 die 3 July¹²⁴ po święcie Panny Marii na wiedzeniu¹²⁵ w wiedzione sprawy przewielebnego Jego Mości księdza Jana Zająca komendarza kościoła farnego myśłowskiego na ten czas po wykupieniu z poddaństwa od Jego Mości pana Jana Krzysztofa z Mieroszowic Mieroszowskiego pana dziedzicznego na Państwie Myśłowskim et cetera¹²⁶ jako niżej nasładuje¹²⁷ w aktach miejskich słowo w słowo Jan Krzysztof z Mieroszowic Mieroszowski Starosta i sędzia grodzki księstwa siewierskiego pan Państwa Myśłowskiego i dóbr: kuźnicy Boguckiej¹²⁸, Brzezinki¹²⁹, Michałkowic, Dąbrówki i Załęża¹³⁰, wiadomo czynię wszystkim wobec a osobliwie komu o tym wiedzieć należy iż na requisitią¹³¹ Jego Mości księdza Jana Zająca na ten czas komendarza i prebendarza myśłowskiego uważając nie tylko potrzebę jego i siebie w gospodarstwie swoim dla słabości zdrowia sam dojrzeć nie może, ale bardziej życzliwą dla mnie usług jako oświadczona propensiam¹³² a iż dozgonnie za dusze moją Majestat Boski błagać zabiera na siebie obligując za czym przepuszczą tegoż JM księdza prebendarza ojców jego, to jest Jakuba imieniem i Maryanną Zajaków małżonków z dóbr kuźnicy boguckiej należących i z tego poddaństwa przepuszczam i wolnym czynię wiecznymi czasy za sume twardych śląskich dwadzieścia, a to tak że nie tylko ja ale też i successorowie moi na wieczność do tych dwojga ludzi żaden nie będzie powinien pod żadnym pretextem mieć żadnej bynajmniej

¹¹⁹dla lepszego waloru — dla większej wagi

¹²⁰tekst nie bardzo zrozumiały

¹²¹2. X. 1741

¹²²4. I. 1752 r.

¹²³mp — manu propria

¹²⁴3. VII. 1753 r.

¹²⁵na wiedzeniu — podczas wpisania sprawy w rejestr

¹²⁶et cetera — i tak dalej,

¹²⁷jako niżej nasładuje — brzmi jak następuje (następująco)

¹²⁸Kuźnica Bogucka — huta w Bogucicach

¹²⁹Brzezinka — dziś dzielnica Myśłowic

¹³⁰Dąbrówka, Załęże — dziś dzielnice Katowic

¹³¹na requisitią — na prośbę

¹³²propensiam — przychyłość

pretenssi. Co dla lepszej wiary i wagi nie tylko własną podpisuję ręką swoją, ale też i sierotom przyrodzonym stwierdzam.

Stało się w Mysłowicach dnia 16 January Anno 1753¹³³

Jan Krzysztof z Mieroszowic Mieroszowski Starosta
Księstwa Siewierskiego"

[21]

10 kwiecień 1754 (s. 329 — 329v)

„W wiedziony w akta wykup¹³⁴ Antoniego Zająca z poddaństwa niżej nasładuje w słowo

Ja Jan Krzysztof w Mierosowic Mierosowski starosta i sędzia Grodzki Księstwa Siewierskiego pan Państwa Mysłowskiego i dóbr kuźnicy boguckiej, Brzezinki, Michałkowic, Dąbrówki i Załęża wiadomo czynię wszystkim wobec a osobliwie komu o tym wiedzieć należy, iż na requisitią¹³⁵ JM księdza Jana Zająca na ten czas komendarza i prebendarza myśłowskiego uważając nie tylko potrzebę jego, iż sobie w gospodarstwie swoim dla słabości zdrowia sam dojrzyć nie może, ale bardziej życzliwą dla mnie usług jego oświadczoną propozycją iż, dozgonnie za duszę moją Majestat Boski błagać zabiera na siebie obligatią. Za czym przepuszczą tegoż JM księdza prebendarza jego brata imieniem Antoniego i Katarzynę Zająców, ze wszystkimi potomkami ich z dóbr kuźnicy boguckiej należących z tego poddaństwa wolnymi czynię wiecznymi czasy (: tak dalece ze nie tylko Jan ale i succesorie moi którzykolwiek będą na wieczność do tychże dwojga ludzi i potomków ich żadnej pretensji jakimkolwiek sposobem i pretekstem mieć mogą:) a to za sumnę twardych talarów siedemdziesiąt i pięć dico, 75 twardych talarów mając baczność JM księdz prebendarz i afekt braterski zachowując przeciwko rodzonemu swemu wymawia sobie in guntum¹³⁶ po śmierci jego podobałoby się temuż Antoniemu Zającowi albo któremu kolwiek z potomków jego powrócić się na ojczyznę albo gdziekolwiek w dobrach moich sub succesorów moich upodobawszy sobie za consensem¹³⁷ moim albo succesora mego, wolno im będzie bez wszelkiego zaciągnięcia na siebie i succesorów swoich poddaństwa wrócić się, albo też i teraz wolno pozostawać będzie na miejscu. Co dla lepszej wiary i wagi nie tylko własną podpisuję się ręką moją, ale też i dekretem przyrodzonym ztwierdzam. Stało się w Mysłowicach. Die 10 Aprilis Roku 1754¹³⁸

Jan Krzysztof z Mierosowic Mierosowski
Starosta grodzki Księstwa Siewierskiego".

[22]

13 sierpień 1754 (s. 329v — 331)

„Anno 1754 die 13 Augusti¹³⁹ za urzędu pana Bartłomieja Koczotowicza burmistrza na ten czas w przytomności PP radnych i przysięgłych niżej podpisanych.

Stał się pewny a nie odmienny targ i kupno całe, doskonałe w niczym nieodmienne ani nienaruszone między dwiema stronami, z jednej strony przewielebnego Jego Mości księdza Jana Zająca na ten czas altarystę kościoła naszego myśłowskiego, który to będąc życzliwy i kochający rodziców swoich i z rodzonym swoim bratem Antonim dla którego i z małżonką jego Katarzyną umyśliwszy sobie przy miasteczku naszym im miejsce

¹³³16.I.1753 r.

¹³⁴wykup — wykupienie z poddaństwa

¹³⁵na requisitią — na prośbę

¹³⁶in guntum — wyraz niezrozumiały

¹³⁷za consensem — za zgodą

¹³⁸10.IV.1754 r.

¹³⁹13.VIII.1754

o kupie, wszedł w kontrakt¹⁴⁰ dobrowolny i umowę ze stroną drugą to jest ze sławnym panem Andrzejem i Marianną małżonkami Ratuznymi mającemi do zbycia i sprzedaży¹⁴¹ swój własny w niczym żadnymi niezawiedziony statek z dawna nazwany sierszeniowski, który to statek otrzymuje w niżej opisany sposób ten.

Iż tenże pomieniony przewielebny Jego Mość ksiądz Jan Zajac z stargował i kupiel dla zwyż pisanych osób i sucesorów jeich statek ten z dawna nazwany sierszeniowski w miasteczku Mysłowicach przy miejskim browarze z jednej strony a z drugiej od Szymona Gawrona obywatela miasteczka naszego za sumę twardych talarów szerokich 103 dico sto i trzy rachując w szeroki po 30 czeskich a w czeski po 3 krajcary ze wszystkim przysłużeństwem co do tego statku należy to jest z kwartą roli w ostatkach leżącą, między rolami Jego Mości księdza prebendarza z jednej strony a z drugiej strony sławetnego Pana Wojciecha Juchy, także z miejską rolą, która leży z jednej strony Jana Łackowicza a z drugiej Franciszka Gawrona. Co się dotyczy ogrodu, którego kupicielowie przy kupnie tych dóbr nie otrzymują, że gdzieś jest zafantowany¹⁴² ale jak się kiedykolwiek wynajdzie, tedy kupicielowie mają prawo do niego, do wyswobodzenia sobie. Co kupicielowie na siebie i na potomki swoje otrzymują z tymi wszystkimi przyległościami do tegoż statku należącymi, albo też należeć mogły do tych dóbr, z domem, z stajnią z stodołą dwóchśięsieczną i z łąką nazwaną Zimna wódka i co tylko w ograniczeniu¹⁴³ jest. Także użytki małe i wielkie z Szemkami¹⁴⁴ Chandlami¹⁴⁵ tak jako Antecessorowie¹⁴⁶ tegoż statku używali albo wzywać mogli, z pastwiskami jeżeli jakie tam są, które do miasteczka należą albo należeć będą. Także użytków miejskich według inszych sąsiadów używać, za który to statek wielebny Jego Mość ksiądz Jan Zajac z wyż wyrażoną sumę, to jest sto i trzy twardy talary szerokie wyliczył i realiter¹⁴⁷ w ręce sławetnemu panu Andrzejowi i Mariannie małżonkom Ratuznym oddał, które sławetny pan Andrzej i Marianna małżonkowie Ratuzni odebrawszy, z odebranych jako najdostateczniej bydź może, Wielebnego Jego Mości księdza Jana Zajacę altarystę z rodzonym Antonim i Katarzyną małżonkami Zajęcami kwitują ślubując niczego się więcej nie upomnieć, zdając z Boskim błogostawieństwem moc i prawo kupicielom do tegoż statku sierszeniowskiego, przy którym się statku znajduje szacunku do opłacania Jego Królewskiej Mości od siedmiu talarów każdo miesięcznie przy tym role miejskie małe i wielkie według zwyczaju sąsiadów i mieszczanów miasteczka Mysłowic, także straż miejską, płaty zamkowe na termin świętego Adalberta¹⁴⁸ 19 krajcarów na Termin świętego Michała 19 krajcarów także dzień żać zupełnie na czas odbywać.

Wszakże to sobie wielebny Jego Mość ksiądz Jan Zajac altarista waruje, gdyby pogorzałe, albo pretensje jakie były zatrzymane, że im podlegać nie powinien, którego to statku rodzonemu Antoniemu Zajęcowi i z Katarzyną małżonką z erbami a potomkami jeich wolno będzie jako swego własnego używać, dać darować, frymarczyć, zamienić, ku swemu lepszemu pożytkowi obrócić. Tak jako się im będzie najlepiej podobało. Tak dalece że a dato wiecznymi czasy żadnej pretensji do tegoż statku zwyż pomieniony sprzedawatel z sucesorami a potomkami swymi mieć niemają ani jeich erbowie exquo¹⁵¹, że nie jest dziadowizna¹⁵² ani dziedzictwo z pradziadów. To sobie PP sprzedawatele warują, żeby in quantum¹⁵³ ten statek mieli kupicielowie do zbycia i przedania, tedy potomko-

¹⁴⁰wszedł w kontrakt — zawarł akt kupna — sprzedaży

¹⁴¹do zbycia i sprzedaży — do pozbycia się i sprzedaży

¹⁴²zafantowany — zastawiony

¹⁴³w ograniczeniu — w granicach posiadłości

¹⁴⁴szemka — sztuka jedwabiu

¹⁴⁵chandle — towary do sprzedania (widocznie Ratuzni byli kupcami myśłowickimi)

¹⁴⁶antecessorowie — poprzedni właściciele

¹⁴⁷realiter — teraz, obecnie, rzetelnie

¹⁴⁸Adalbert — Wojciech

¹⁴⁹jeich — ich

¹⁵⁰a dato — bezterminowo

¹⁵¹exquo — odąd

¹⁵²dziadowizna — spadek po dziadkach

¹⁵³in quantum — o ile

wie Andrzeja i Marianny małżonków Ratuznych, którzy są de facto¹⁵⁴. Marysia mieć ma wyliczwszy zwyż wyrażoną summę, okrom reparatii¹⁵⁵ która by się pokazała w tym statku i w stodole. Co dla lepszej tego wiary i waloru te strony obie dotrzymać we wszystkich słowach i punktach także clausulach¹⁵⁶ jako się rozumieć mają sub vadio¹⁵⁷ 30 grzywien śląskich. Stało się na urzędzie podpisanym, co dla lepszej tego wiary i pewności, że temu tak jest, i bydz powinno pieczęcią naszą radziecką stwierdzamy z podpisem rąk naszych i stron.

Kupno postanowione na urzędzie Mysłowskim de Dato 13 Augusti Anno 1754 wszech Clausulach i punctach approbuję. Działo się w Mysłowicach dnia 8 February Anno 1754¹⁵⁸

Jan Krzysztof Mieroszewski z Mieroszewic
Sędzia Grodzki Księstwa Siewierskiego"

[23]

17 luty 1756 (s. 331v — 333v)

„Anno 1756 die 17 February¹⁵⁹ wpisany Testament Zmarłego Jana Janwisza Roku 1753 a die 8 octobris¹⁶⁰.

Będąc od Pana Boga złożony chorobą nie ufając terminowi śmiertelnemu ja Janwisz będąc na umyśle i pamięci z łaski Bożej zdrowy, sprosilem sobie ludzi urzędowych godnowiernych niżej wyrażonych, przy których czynię wolę pracy mojej ciężkiej wespół z małżonką moją Barbarą, z domu Bereszkową, której to jako kochanej małżonce oddaję dziedzicznym prawem domostwo z rolami i ze wszystkimi pożytkami do wolnej jej dyspozycji z tą obligacją aby niżej te obligacie woli mojej wypełnione były. Ażeby kogokolwiek po śmierci swojej uczynić na domostwie swoim i dobrach dziedzicem albo gospodarzem. Więc kto będzie w domostwie pozostawał, żeby do wystawionego¹⁶¹ świętego Jana Nepomucena lampę na każdą niedzielę do wyświecenia stawiał nie przestępując¹⁶² zadnej, według zaś spustoszenia¹⁶³ tego świętego Jana Nepomucena naszego Patrona, tedy ten zostający w domostwie powinien będzie wystawić tegoż pomienionego świętego Jana Nepomucena. Co zaś ale roli kwarta nad chałupami, kupionej za twardych 24 talarów śląskich, te podają Najświętszej Pannie Marii Różańcowej w interes na msze święte, to jest sześć ortów. Kto będzie używał teje roli, ten powinien na termin Najświętszej Panny Marii Gromnicznej interes oddawać. Tę zaś rolę przy Skotnicy kupielem od Michała Klecki za twardych talarów szerokich czternaście, śląskich i czeskich 14. Tę podają Panu Jezusowi konającemu na światło w interes. Kto ją trzymać będzie powinien oddawać ortów cztery na Boże Narodzenie. Wszak co się znajduje z zabołińskiej roli, kwarta i ogród u świętego Krzyża, więc wolno będzie teje pomienionej małżonce mojej gdyby jej potrzeba była, sprzedać to. Jednak waruje się iż póki kochana małżonka moja jako gospodyni i rządczyni dóbr moich będzie trzymała, od interesów zwyż wyrażonych wolna będzie. Tylko co jej łaska, aż dopiero gdy te dobra legowane¹⁶⁵ niepilemu¹⁶⁶ lub z krewnych do używania przyjdą, ten będzie powinien taki interes odbywać kościołowi myśłowskiemu. Co że tak ma być a nie inaczej tylko:

¹⁵⁴de facto — naprawdę

¹⁵⁵okrom reparatii — oprócz odkupienia

¹⁵⁶clausula — zastrzeżenia

¹⁵⁷sub vadio — pod rękojmię

¹⁵⁸II. 1754 r.

¹⁵⁹17. II. 1756 r.

¹⁶⁰X. 1753 r.

¹⁶¹wystawionego — wybudowanego, patrz następny dokument

¹⁶²nieprzestępując — nie przekraczając terminu, nie opuszczając

¹⁶³spustoszenia — zburzenia, uszkodzenia

¹⁶⁴w interes — na procent

¹⁶⁵legowane — prawnie przekazane

¹⁶⁶niepilemu — obcemu

Małżonce zaś mojej kochanej naporącam¹⁶⁷ ze było niżej naśladowujące rzeczy sprawi-
ła z ruchomych rzeczy jako to:

1. Od grobu dla niegodnego ciała mego w kościele	1 czerwony
2. Ich Mościom księżom od pogrzebu z Wiliami ¹⁶⁸ ze Mszami świętymi	7 twardych
3. Organiście z kantorem	2 orty
4. Najświętszej Panny Różańcowej Bractwa Do bractwa świętej Anny	2 orty
Bratom Confratem Vertużą [?]	1 Twardy
Do Gliwic O.O. Reformatom na Msze Święte	5 Twardych
Do Bytomia O.O. Świętego Franciszka na Msze Święte	5 Twardych
Do szpitala naszego ubóstwu wiertel ¹⁶⁹ żyta	
wiertel tataraki	

Co ja postanowiwszy przy godnie sproszonych osobach podpisanych wolą swoją pro-
szę mojego Testamentu o potwierdzenie miejskiej radzieckiej pieczęci z podpisem god-
nych łaskawych własnych rąk

Wojciech Lubecki Pisarz
Bartłomiej Koczotowicz Burmistrz
Jakub Chrobak Landwójt
Szymon Antoni Postawski
Wojciech Jucha Rajca
Stefan Żurawik

Extrakt Aprobati¹⁷⁰

Słuszną do ostatniej woli Jana Janwisza Testament de dato w Mysłowicach dnia 8 No-
vembris Roku 1753 postanowiony we wszech clauzulach y punctach ut iuris¹⁷¹ Approbu-
ję. Wszakże gdyby ktokolwiek role i domostwo Jana Janwisza do przedania przyszli suc-
cesorowie dziedziców od których nabyte bydz mają. Działo się 9 decembris Anno
1753¹⁷²

Jan Krzysztof Mieroszowski z Mieroszowic
Starosta Księstwa Siewierskiego"

[24]

14 luty 1756 (s. 333v — 334v)

„Anno 1756 die 14 February¹⁷³

Pani Barbary Janwiszki przy ludziach godnowiernych niżej podpisanych uczyniony te-
stament, przy dobrej pamięci, ostatnią wolą czyni:

1. Z legaci Jana Janwisza na Świętego Jana Nepomucena, kto będzie w Domostwie to
światło w każdą niedzielę i w święta uroczyste będzie powinien nie przestępując
dawać.	
2. Do wymurowania zaś Świętego Jana Nepomucena na rzemieślnika leży gotowizny 15
twardych, u Stanisława Bereszki pożyczanych, które powinien oddać 3 twarde,
a zaś na pięć twardych ma brać jęczmień a jeśli by jęczmienia nie starczyło to z prosa
domierzyć aż tyle będzie	5 twardych
wszak na tę cenę jako zboża idą U Mateusza Jelonka za krowę	4 twarde
Do tego Pani Barbara Janwiszka dokłada	1 twardy
U magistra już są na tę robotę	2 twarde
Według umowy z 30 twardych,	summa 30
które się w summie powinny wykazują.	twardych

¹⁶⁷naporny — haniebny

¹⁶⁸wilie — śpiewy pogrzebowe

¹⁶⁹wiertel — miara ciał sypkich

¹⁷⁰extrakt aprobati — wyciąg z potwierdzenia

¹⁷¹ut iuris — jako prawo

¹⁷²9.XII.1753 r.

¹⁷³14.II.1756 r.

3. Co się zaś dotyczy kwarty roli za Boliną, tę oddaję na szkołę, żeby szkolne dzieci w każdą niedzielę raz o Imieniu Pana Jezusa, drugi raz Najświętszej Pannie Litanie śpiewały. A jeżeliby szkoła upadła, to na ubóstwo szpitalne będzie z tej roli zabołińskiej ta intrata¹⁷⁴ iść. Na to jest sześć ertów, ale ubóstwo to otrzymawszy ma tę litanie zadość czynić przed świętym Janem Nepomucenem, wszak jeno od święta Świętego Jana Nepomucena aż do Narodzenia Najświętszej Panny po niesporach.
4. Ogród zaś u Świętego Krzyża ten do gospodarza w domu będącego należy, tylko od niego będzie powinien na antecessorów na Dzień Zaduszny Szpitalnemu ubóstwu każdorocznie po sześć czeskich oddawać.
5. A że zaś jest pół kwarty roli w Zapłociu¹⁷⁵ od skotnicy kościelnej, takową pół kwartę poręcza i oddaje Janowi i Agnieszce małżonkom Centowskim, żeby używali za oddaniem każdorocznie kościołowi myslowskiemu, to jest po cztery erty do Pana Jezusa Konającego. Na czym pozostaje pewność po śmierci Pani Barbary Janwiszowej. A potem za wiedzionym Testamencie Jana Janwisza z wiadomością Pani Barbary Janwiszki małżonki jego milej wspólnej dispozyti obojga, upraszają żeby te ich poręczone dobra u wszytek ludzi¹⁷⁶ ku Chwale Bożej nie były odbyte do inszych rąk, ale żeby przeproszły¹⁷⁷ zostawiły ku pożytku gospodarza i dusznemu Zbawieniu, tym dobroczynnym za ich pracę. Co zaś temu tak ma być przy wiadomości podpisanych executorów¹⁷⁸

Bartłomiej Koczotowicz Burmistrz
 Jakub Chrobak Lantwójt
 Szymon Antoni Postawski Rajca
 Wojciech Jucha Rajca"

[25]

27 marzec 1753 (s. 345v — 350)

„W imię Trójcy Przenajświętszej Boga Ojca, Syna i Ducha Świętego. Anno 1753 die 27 marty¹⁷⁹. Na Urzędzie pana Michała Kleckowicza Burmistrza z przytomnością P.P. Radnych niżej podpisanych stało się kupno dobrowolne, nieodmienne a wniczem nie naruszone, wiecznymi czasy w niżej opisany sposób takowy, iż Maciej i Jadwiga małżonkowie Januszowie mając swoje domostwo w ulicy Bytomskiej między Wojtostwem z jednej a kajdoszowskiego z drugiej strony, Cytowane w swoim w ograniczeniu. Tak jako, z dawności do possessorów onegoż należało, z gruntami. To jest kwartą roli za Boliną położonej z jednej strony Pańskiego Łanu a z drugiej Walentego Chrobaka, rolami miejski namiarek z jednej strony kajdaszowskiej a z drugiej ładkowskiej i łackim także ogrodem za świętym Krzyżem, i z stodołą w nim jednosąsiedczą¹⁸⁰ znajdującym się. Te wszystkie grunta wielu ograniczeniu jako z dawności były i są ciż wspomniani małżonkowie Januszowie z dobry woli i umysłu swojego, takowe dobra nie będąc na to przeniewoleni¹⁸¹ lub jakkolwiek pesoasią¹⁸² uwiedzeni sprzedając umówiwszy się w sposób dobrowolny publicznie na urzędzie tutejszym Franciszkowi i Mariannie małżonkom Biłbrzyckim na wieczność za summę twardych talarów osiemdziesiąt dico 80 twardych rachując w twardy po czeskich 30 a w czeski po 3 krajcary a w krajcar po 6 halerzy. Którą to summę w naśladowający sposób wypłacają panowie kupicielowie. Mianowicie na wykupienie roli pół kwarty pani złydnikowej twardych dwanaście szpitalnych przyjmują na siebie ciż kupicielowie twardych osiem, wspomnienia od których każdorocznie szpitalowi za odebraniem kwitu powinni oddać po czeskich dwanaście. Wszakże, gdyby kupicie-

¹⁷⁴intrata — dochód

¹⁷⁵Zapłocie — zachodnia część miasta

¹⁷⁶u wszytek ludzi — przez wszystkich ludzi

¹⁷⁷przeproszły — były

¹⁷⁸executor — wykonawca (testamentu)

¹⁷⁹27.III.1753 r.

¹⁸⁰jednosąsiedczna — o jednym sąsieku

¹⁸¹przeniewoleni — zniewoleni, zmuszeni,

¹⁸²pesoasią — poczynania, kroki

lów Pan Bóg wspomógł, wolno im będzie takowe osiem twardych Jaśnie Wielmożnemu Jego Mości księdzu kustoszowi a proboszczowi tutecznemu, za odebraniem kwitu, oddać i takim sposobem rolę w tym zafantowaną eliberować¹⁸³ i wyswobodzić. A żeby PP kupicielowie od nikogo, lub kościoła, albo szpitala, o jaki zaciąg¹⁸⁴ nie byli to ex presse¹⁸⁵ wyrażamy my urząd, iż lub od nieboszczyka ojca przedawateła¹⁸⁶ tychże dóbr zaciągnięte było złotych 90 rachując w złoty po czeskich sześć, co uczyni Twardych osiemnaście z tychże jedna ...[?]¹⁸⁷

Dóbr cichoniowskich a teraz Kleckowskich przezwanym twardych dziesięć, do optania od których kościołowi zadosyć czyni, a takim sposobem na nie zostaje ani powinno zaciągu żadnego kościelnego, ani szpitalnego tylko twardych osiem wyżej wspomniane. Te zaś twardych szesnaście, które PP kupicielowie¹⁸⁸ dali byli na zastaw¹⁸⁹ Maciejowi i Jadwidze małżonkom Januszowicom, według karty¹⁹⁰ od nich otrzymanej de dato, odbierają PP przedstawiciele jako by im teraz w gotowiznie od danie były, kasując¹⁹¹ także kartę zastawną. Także długu twardych dwadzieścia i czeskich dwadzieścia należącego Panu Gustatowi Langiemu od PP przedawatełów po nieboszczyku S.P. sołtysie podlejskim przejmują. Także PP kupicielowie na siebie do zapłacenia, za odebraniem kwitu, wskazze gdyby za obojgiem to jest przedawatelami i panem Gustawem Langim uwaga sumienna nie tyle należało odebrać pomienionemu P. Langiemu. Więc resztę do PP kupicieli, należeć będzie, wskazze za odebraniem powinno kwitować PP kupicieli, które go wypłacanie a dato przed przyszłymi da P. Bóg świętami Wielkanocnymi podejmują i zapisują się P.P. kupicielowie. Resztę od Complementum summy kupnego kwantum¹⁹², to jest twardych dwadzieścia i trzy czeskich dziesięć odbierają dnia dzisiejszego constanti¹⁹³ w gotowiznie, w monecie dobrej w kwocie bieżącej, realnie i rzetelnie wspomniani PP przedawatele Januszowie od PP kupicieli Bibrzyckich. A tak czyni i wynika zupełna summa, iż wspomniane twardych osiemdziesiąt jako całe i zupełne kwantum kupne, tak jako urzędownie strony obie ugodziły się, i są z tego kontenci. Tak jest PP przedawatele bywszy opisanym sposobem zupełnie ukontentowani i uspokojeni oddają te wszystkie opisane dobra PP kupicielom w dziedzictwo wieczne, do wolnej ich dyspozycji, tak iż im wolno będzie z tymiż to dobrami, jako swoją własną pracą według woli i upodobania swojego postępować, dać, darować, frymarczyć, sprzedać, albo czynić co się im podobać będzie.

To sobie PP kupicielowie expresse warują i wymawiają, iż gdyby ktokolwiek i kiedykolwiek pod jakimkolwiek pretekstem do tych dóbr czynił jaką ex quocumque iuri et capite pretensją¹⁹⁴ powinni i deklarują się PP przedawatele, we wszystkim onych zastąpić i w tym oswobadzając od wszelkich Agrawty,¹⁹⁵ i które oni na siebie biorą eliberować ich, więc powinien jeden każdy w czasie dwóch niedziel, ktoby jaką do tych dóbr miał pretensją odezwać się, a onego Januszowiczowie uspokoić.

Który się zaś w tym terminie naznaczonym, nie znalazł ma popaść pene preclusi¹⁹⁶.

Tak iż po tym żadnego waloru, by też z dobrego pochodziła prawa, żadna pretensja nie ma i mieć nie powinna. Przy tym obie strony tą mocą urzędownie sobie opisują iż, która by strona z nich niedotrzymała tego wszystkiego, co tym kupnem wyrażono, powinna popaść pokuty¹⁹⁷ grzywnien dwadzieścia, których połowę do kościoła, drugą zaś połowę

¹⁸³eliberować — uwolnić

¹⁸⁴zaciąg — zaciąg, pasmo

¹⁸⁵ex presse — wyraźnie

¹⁸⁶przedawatel — sprzedający

¹⁸⁷wyraz w tekście nieczytelny

¹⁸⁸kupiciel — kupujący

¹⁸⁹na zastaw — w zastaw

¹⁹⁰karta — tu kwit, umowa na piśmie

¹⁹¹kasując — likwidując, unieważniając

¹⁹²complementum summy kupnego kwantum — do uzupełnienia pełnej wartości kupna

¹⁹³constanti, comstanti — w całości

¹⁹⁴ex quocumque iuri et capite pretensją — z jakiegokolwiek prawa i przyczyny

¹⁹⁵Agrawty — uciążliwość

¹⁹⁶pene preclusi — podlega karze

¹⁹⁷pokuty — kary

urzędowi na potrzebę miejską comstanti uchodząc aresztu oddać powinna będzie. Co się tyczy na wozow, te pogodziwszy się strony, według umówienia się, tego roku wytrzymają na zimę. Zaś tylko pani Zlydnikowalcowa stajanko jedno, PP przedawatele także stajanko jedno i osiem zagonów na role miejskiej zasieli i potym da P. Bóg zebrać sobie urodzaj powinni będą. Nic więcej sobie tylko pomieszkanie do świąt przyszłych z tego wszystkiego nie excipując¹⁹⁸ i z tymi się urzędownie i publicznie oświadczają P.P. przedawatele jako tak, oni jak też żaden z dzieci ich lub inszych krewnych do tychże PP kupitelow i okupienia¹⁹⁹ dóbr opisanych nie mają i mieć wiecznymi czasy nie chcą żadnej, by najmniejszej pretensji, dla tego sprowadzili ich: starszego syna ażeby jako przy tym będący podpisali się i uczynił wyrok²⁰⁰ na wieczność tych dóbr oprócz gdyby kolwiek PP kupicielewie te dobra mieli znowu do przedania z familii Januszowiców do okupienia onych bliskość mieć ma.

Z tych dóbr powinni possesorowie terażniejsi dawki²⁰¹ każdomiesięczne od szacunku talarów 7 czeskich 20 należy 14 1/2, także wierzchności naszej płatu na dwa terminy, to jest na święty Wojciech i na Święty Michał po czeskich 16 także owsa żołędnego²⁰² pół wiertła i czeskich 3 na Święty Michał oddać, takąż z onerow²⁰³ miejskich do Zamku, dzień siec dzień żać, straż miejską i oną kolej²⁰⁴ małą i wielką według sąsiadów innych odbywać powinni.

Wszakże też użytków i intrat miejskich według innych participować²⁰⁵ będą. Co że temu tak a nie inaczej byż powinno nie tylko strony obie ale urząd zupełny własnymi podpisują rękami swojemi i dla lepszego waloru i pewności stwierdza się naszą radziecką pieczęcią.

Datum die et Anno ut Supra Maciej Janus przedawatel +++

Jadwiga małżonka +++

Jan syn Janusow +++

Franciszek Bibrzycki +++

Marianna małżonka +++

Michał Kleckowicz Burmistrz Mpp

Jakub Chrobak Landwójt

Szymon Antoni Postawski

Joannes Jan Wysocki rajca

Gustaw W. Langi, Wojciech Lubecki

Jako przytymbędące”.

[26]

27 maj 1761 (s. 34)

²⁰⁶ „Ja niżej podpisany zeznaję tym skryptem²⁰⁷ moim żem lustrując skrzynkę miejską²⁰⁸ ut Notarius Juratus Mysloviensis znalazłem kopię fundi ecclesiae parochialis Mysloviensis²⁰⁹ 1598 którą (...) ²¹⁰ ksiądz Bartłomiej Juchowicz Prepositus et Decanus utriusque Decanatus Bytomiensis et Severiensis sławnego Magistratu żądał, któreśmy

¹⁹⁸nie excipując — nie czyniąc wyjątku

¹⁹⁹okupienia — odkupienia

²⁰⁰uczynił wyrok — wyrzekł się

²⁰¹dawki — raty

²⁰²owies żołędny — opłata za korzystanie z wypasu w lesie i za zbieranie żołędzi

²⁰³onera — ciężarny

²⁰⁴kolejka — kolejność

²⁰⁵participować — uczestniczyć

²⁰⁶notatka ta wpisana została w wolne miejsce na stronie 34 w roku 1761.

²⁰⁷tym skryptem — tym zapisem

²⁰⁸skrzynka miejska — skrzynia w której przechowywano dokumenty

²⁰⁹kopię fundi ecclesiae parochialis Mysloviensis — kopia fundacji kościoła parafialnego w Mysłowicach

²¹⁰wyraz nieczytelny

wydali sub sigillo civitatis Mysloviensis²¹¹ Anno 1761 die 27 May Jacobus Kuczewicz Notarius Juratus”.

[27]

(s. 357 — 358)

„W metrice kościoła Mysłowskiego jest naleziono ze ksiądz Jakub Marciszowski został plebanem w Mysłowicach Anno 1559. Ksiądz Walenti Calenius został plebanem Anno 1602 Ksiądz Jan Goleniowius Anno 1604 a umarł Anno 1637. Ksiądz Michał Gosławski pleban mysłowski umarł w roku 1669 dnia 14 marca.

Jego Mość ksiądz Maciej Stanisław Zygmuntowicz [...] ²¹²rodzicz ²¹³został plebanem w Mysłowicach Anno 1669. Introdukowany ²¹⁴był w dzień Święta Wniebowstąpienia Pańskiego, a Proboszczem po kilku latach a ten to wielbny Jego Mość ksiądz pleban Zygmuntowicz tytułował się Philozophiae doctor in Cracovia ²¹⁵. Ksiądz Mikołaj Jeziorkowicz pleban Grodziecki pleban Bytomski został plebanem w roku 1693.

Jego mość ksiądz Andrzej Kudaszewicz z Myślenic rodem został proboszczem w Mysłowicach Roku 1693 A umarł 1704.

Jego Mość ksiądz Jerzy Mieroszowski zostawszy księdzem primiciował ²¹⁶w niedzielę świąteczną na Święta Zielone y został proboszczem mysłowskim w roku 1704.

Anno Domini 1757 dię 14 Juny dostał się na probostwo vivente ²¹⁷Jego Mości księdza Mieroszowskiego Kanonika i Kustosza krakowskiego Jego Mość ksiądz Bartłomiej Juchowicz z Miedźny, na probostwo mysłowskie, który został dziekanem utriusque Dekanatus Bytomiensis et Severiensis”.

INDEKS NAZWISK I NAZW

(obok nazwiska i nazw umieszczono numer źródła)

Bartłomiej — ksiądz 3
 Bereszko Stanisław 25
 Bereszko Barbara 24
 Bibrzycka Marianna 26
 Franciszek 36
 Biała Przemsza 6
 Biała rzeka 5
 Błatek Marcin 2
 Bobrek 5, 6
 Bogucki Jan kuźnik rozdzieński 7
 Bolina rzeka — 10, 17, 25, 26
 Bór 5, 6 — porębski 6
 Brzezinka 21, 22
 Brzozowski Józef 17
 Buchta Wojciech burmistrz, 5, 6
 rajca 3, 7
 Buja Krzysztof 13
 Bytom 24
 bytomska ulica 26

Goleniowius Jan altarista krak. 13
 Jan pleban mysłowski 4, 9, 10, 27
 Golcniowski Jan pleban 5-10, 12
 Kasper 5,
 Walenty 5,
 Gosławski Krzysztof 9, 12
 Krzysztof z Bebelna 9,
 Michał ksiądz 15
 Michał pleban mysłowski 27
 Groszowski Walenty 15
 Jakub sołtys brzęczkowicki 10,
 Jan 26,
 Janik 2
 Janik Grygier 13, 14
 Janik Grygier — burmistrz 16
 Janusz Jadwiga 26
 Maciej 26
 Januszowicz Walenty 17
 Grzegorz 17

²¹¹sub sigillo civitatis Mysloviensis — pod pieczęcią miejską mysłowicką

²¹²wyraz nieczytelny

²¹³rodzicz — rodem

²¹⁴introdukowany — wprowadzony

²¹⁵philozophiae doctor in Cracovia — doktor filozofii z Krakowa

²¹⁶primiciował — odprawił pierwszą mszę świętą

²¹⁷vivente — za życia (poprzednika)

Calenius Walenty 27
 Centowska Agnieszka 25
 Jan 25
 Charupa Wawrzyn 13
 Chrobak Jakub Landwój 24, 25, 26
 Walenty 26
 Cielątko Sebastian 10
 Cichańska Barbara 10
 Cichończyk Jakub 11
 Cichy Marcin 14, 16
 Dąbrówka 21, 22
 Dubiel Antoni 20,
 Marianna 20,
 Wacław 20,
 Dul Klimunt 8, 9, 11, 12, 13
 Dziubkowa (alias Cicha) Zofia 14
 Dziubkowa Regina 14
 Gałuszka Marcin 10, 15
 Ganek Stanisław 2,
 Gawron Franciszek 23,
 Szymon 23,
 Gębałka Anna 14
 Marcin 11, 14
 Gliwice 24
 Janwisz Barbara 24
 Jan 24, 25
 Janwiszka Barbara 25
 Jarlik Szymon z Niwek 12
 Jelonek G 17
 Jeziorokowicz Mikołaj pleban grodziecki,
 bytomski, myśłowski 27
 Jucha Wojciech 23 rajca 24, 25
 Juchowicz Bartłomiej 1, 27
 Jura 9
 Jura Paweł 15
 Paweł burmistrz 9, 10
 rajca 11,
 Kalka Grzegorz (Grygier) 8
 Urban 17
 Kamiński Wacław ze Świętochłowic 7
 Kamiński Rudolf 17
 Kapica Marcin rajca 3
 burmistrz 8
 Klasztor oświęcimski św. Dominika 5
 Klecka Paweł 19
 Klecko Michał 24
 burmistrz 20
 Kleckowicz Michał burmistrz 25, 26
 Kocotowicz Bartłomiej burmistrz 23, 24, 25
 Korzeniewicz Mikołaj pleban dzieckowski 8, 10
 Korzeniovius Mikołaj pleban dzieckowski 8, 10
 Korzeń Tomasz 10
 Kosecka 9
 Krawiec Tomasz 10
 Kuczewicz Jacobus notarius iuratus 1,
 Kuczowicz Kasper komendarz kościoła myśłow-
 skiego 19,
 Kuczowicz ksiądz 19
 Kudaszewicz Andrzej 27
 Kudera Paweł 19
 Kudera Wojciech 13
 Kuźnica Bogucka 21, 22

Kuźnica Rozdzieńska 7
 Kwiatczysko 2, 11
 Langi Gustaw 26,
 Gustaw W. 26
 Laurenty 5,
 Leszczyński 13, 15
 Lipski Andrzej 9
 z Lipia 7
 Lisowski Sebastian 17
 Lubecki Wojciech pisarz 20, 24, 26
 Łabęcki Jan 2,
 Łackowicz Jan 23,
 Macha Matys kowal 10
 Marciferus Jacobus plebanus, decanus byto-
 miensis 3,
 Marciszewski Jacobus pleban myśłowski 2, 3,
 27
 Stanisław 3,
 Marconicus Thomas natorius iuratus 7,
 Michałkowice 21, 22
 Mieroszewski Jan Krzysztof starosta i sędzia
 grodzki księstwa siewierskiego pan Państwa
 Myśłowskiego 21, 22, 23, 24
 Mieroszewski ksiądz 19
 Jerzy proboszcz myśłowski 27,
 Jerzy Antoni kustosz koronny,
 kanonik katedralny krakowski, deputat Trybu-
 nału Koronnego, proboszcz myśłowski i micha-
 łowski 19
 Mroczek Dorota 14
 Sebastian rajca 14, 15
 Wojciech rajca 8, 9, 10, 11
 burmistrz 7
 Musiołek Adam 13
 Neta ciotka 2
 Nitoś Agnieszka 16
 Dorota 16
 Katarzyna 16
 Szymon przysięgły 14, 16
 Nitosiowicz Jędrzej commendarz myśłowski
 16,
 Ogorkowa Zuzanna 2
 OO św. Franciszka 24
 OO Reformacji 24
 Ostatki 23
 Państwo Myśłowskie 21
 Piętka Tomasz 5, 6, 9
 Pilch Grigier 2
 Pierzchała Wojciech burmistrz 17
 Płaczek Adam burmistrz 12
 rajca 13
 Podkówka Paweł 19

- Podlejski Marcin urzędnik dworu myśłowskiego 15
 podlejski soltys 26
 Porąbka 5
 Poręba Albertus 2
 Porębski Adam 5, 6
 Postawa Mateusz 17
 Postawa Walenty 13
 burmistrz 14
 rajca 16
 Postawski Szymon rajca 20
 Antoni 24, 26
 rajca 25
 Przyszowski z Przyszowa Piotr 7
 Stanisław 7
 Ratuszny Andrzej 23
 Marianna 23
 Robak Jan 10
 landwójt 14
 Salamonowa Katarzyna 2, 7
 pani 9
 Skiedziński Jakub z Kiednia 7
 Skotnica 2, 24, 25
 Szkoła 2, 25
 Szpital „dla ubóstwa” 2
 myśłowski 4, 25
 Szurmik J 17
 Szyguła 9
 Marcin 11 burmistrz 13
 Święty Krzyż 10, 24, 25, 26
 Tabaszowski Ignacy 19
 Walnik Grzegorz 17
 Wojcik Jan 8
 Wojciechowski — podpisek grodu krakowskiego 2
 Wojtownstwo 2, 26
 Wolnik Grigier 2, 5, 6, 7
 Wydrzych Andrzej 9 rajca 13
 Wydrzych Jan 17
 Sebastian 2, 5, 6, 9
 Tomasz 9
 Wojciech pisarz miejski 14
 Wydrzychowic Tomasz arltarista myśłowski 8
 Wydrzychovius Tomasz pleban maciejkowski 9
 Wysocki Joannes Jan rajca 26
 Piotr 8 wójt myśłowski 4
 Zając Antoni 22, 23
 Jakub 21
 Jan komendarz kościoła farnego,
 prebendarz myśłowski 20, 21, 22
 altarista, ksiądz kościoła farnego 23
 Katarzyna 22, 23
 Marianna 21
 Zależę 21, 22
 Zapłocie 25
 Zimna wodka 23
 Zlydnikowalcowa 26
 Zygmuntowicz Maciej, Stanisław
 proboszcz 27
 philosophiae doctor 27
 Stanisław proboszcz myśłowski
 a pleban będziński 17
 Żurawik Stefan 24
 Żurek Katarzyna 11
 Matys burmistrz 3, 11
 Żurkowic Andrzej Egidiusz ksiądz 11
 Stanisław 11

DAS „ROTE BUCH” DER STADT MYSŁOWICE — EINE AUSWAHL DER QUELLENTEXTE ZUR GESCHICHTE DER PFARRGEMEINDE MYSŁOWICE

Zusammenfassung

Das „Rote Buch” der Stadt Mysłowice, genannt nach den Buchdeckeln, enthält Aufzeichnungen in polnischer Sprache aus den Jahren 1590 — 1762. Nur 3 Texte sind in Latein und ein Paar Seiten in deutscher Sprache abgefasst. Die Aufzeichnungen umfassen bestätigte durch den Notarius Abschriften verschiedener Dokumente privater Personen (Kauf — und Verkaufsverträge, Testamente u.a.) und Protokolle der Sitzungen des Stadtrates. Ferner enthält das Buch auch Berichte über wichtige Ereignisse, wie Epidemien, grosse Brände.

Anhand der Aufzeichnungen kann man schliessen, dass die Schreiber gebildete Männer waren, und dass Bindungen zwischen der Stadt Mysłowice und Kraków bestanden. Das Material ist eine bedeutsame Quelle sowohl für Sprach — wie sozialwissenschaftliche Forschung. Der Verfasser bietet eine Auswahl der Dokumente aus dem „Roten Buch”.